

MISKOLC MEGYEI JOGÚ VÁROS

HELYTÖRTÉNET-OKTATÁSI KONCEPCIÓJA

2012

*„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent,
és munkálkodhass a jövőn.”*

Széchenyi István

Összeállította:

Miskolc MJV Humán Főosztály
Miskolc MJV Kulturális, Idegenforgalmi és Városmarketing Osztály
Borsod- Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár
Herman Ottó Múzeum
Miskolci Galéria
Miskolci Városi Könyvtár és Információs Központ
Miskolci Városszépítő Egyesület
II. Rákóczi Ferenc Általános és Magyar - Német Két Tanítási Nyelvű Iskola
Bársony-Hunyadi Általános Iskola, Hunyadi Mátyás Tagiskola
Eszterlánc Néphagyományőrző Óvoda, Selyemréti Úti Tagóvoda
Városi Pedagógiai Intézet

„A szülővároshoz a viszonyunk az évekkel mind bensőségebb, bonyolultabb lesz. Az ember lassan elfelejt minden érzelmességet, a mint minden bensőséges kapcsolatban, nem erényeit vagy hibáit nézzük annak, aki fontos nekünk, hanem a tényt, hogy van. S ez, ahogy múlnak az évek, mindennél fontosabb.”

(Márai Sándor)

Bevezetés

Márai Sándor gondolataiból kiindulva a mindennél fontosabb tény, hogy Miskolc van, és nekünk, miskolci polgároknak – erényeitől és esetleges hibáitól függetlenül – szülővárosunk, lakóhelyünk. Ez a semmivel össze nem hasonlítható bensőséges viszony azt a kötelességet is rója mindannyiunkra, hogy megismerjük szűkebb környezetünk múltját, abból építkezve a jelenben, alapozzuk meg a jövőt. Ezen túl azonban lehetőségeinkhez képest a város megismertetése, megszerettetése is feladatunk.

E feladaton mindig is dolgoztak elkötelezett miskolci lokálpatrióták, ezért szép számú dokumentummal rendelkezünk ebben a témában. Ugyancsak voltak mindig olyanok, akik a fiatalabb generációk helytörténeti oktatására, szülőföldszeretetre nevelésére is nagy hangsúlyt fektettek. Az utókorhoz szólás azonban minden időszakban új és újabb kihívást jelent. Változik körülöttünk a világ, változnak a gyermekeinket érő hatások, és természetesen változnak azok az eszközök, módszerek, amelyekkel hatásosan szólíthatók meg a fiatalok.

Ezért is fogalmazódott meg már több mint egy éve az a szándék, hogy elődeink példáját követve, az ő eredményeiket felhasználva, de a jelen lehetőségei között alakítsunk ki egy koncepciót a miskolci fiatalok helytörténeti oktatására. Miskolc Megyei Jogú Város Közgyűlése VI-192/3028/2012. számú határozatában ki is mondta, hogy kerüljön kidolgozásra a városi nevelési-oktatási intézményekben megvalósítható helytörténeti oktatás koncepciója.

Ezután indult meg a konkrét munka, melyet a város e témában meghatározó intézményeinek munkatársai és elkötelezett pedagógusok végeztek. A következőkben tehát azt az elméleti alapvetést ismertetjük, melynek nyomán a koncepció elkészült, majd magának a folyamatnak a lépéseit, azokat a területeket, ahol lehetőség lesz a helytörténeti anyaggal való találkozásra, foglalkozásra. Ez utóbbiak közül az első épp a koncepció végén található tematikus ajánlás és bibliográfia, mely a későbbiekben megvalósuló elemek alapja lehet.

A helytörténeti oktatásra vonatkozó elképzelések, az ebből kiindulva megvalósításra kerülő tervek, összekapcsolódva a már létező és működő programokkal, a ma is meglévő lehetőségekkel, együttesen képezik majd azt az információs és foglalkozási bázist, melyet kihasználva a miskolci oktatási rendszerben felnövekvő generációk – az óvodás kortól a középiskola végéig – egyre többet tudnak majd meg városukról. Reméljük, hogy ezáltal növekvő számú lokálpatrióta kerül ki intézményeink padsoraiból, akik itt is maradnak városunkban, vagy esetleg mégis elkerülve, mindig szeretettel gondolnak vissza Miskolcra, és jó hírét viszik.

A koncepciónak nem titkolt célja, hogy a 2013. január 1-jével bekövetkező fenntartóváltás ellenére is olyan lehetőséget teremtsen, amely jól kitapinthatóan, érezhetően sajátossá teszi a miskolci iskolák nevelési-oktatási kínálatát. Ugyanakkor az elképzelések alapján megvalósuló elemek némelyike arra is alkalmas lesz, hogy a városba látogatók, a Miskolc iránt érdeklődők is jól hasznosítható ismereteket szerezzenek, ezáltal minél jobban eligazodjanak, illetve jól érezzék magukat nálunk. Így egyszerre növelhetjük Miskolc megtartó- és vonzerejét.

A helyismereti oktatás pedagógiai szerepe

*„Minden föld ugyan hazája
A jó embernek: való!
De mégis születte tája
Mindennél elébb való.”*

(Csokonai Vitéz Mihály: Visszajövetel az Alföldről – 1800)

*„Az otthon ott volt ahol bejártunk mindent százezerszer már,
s apánkat kértük, hogy vegyen fel most az egyszer, mert magasról más lesz a táj.
Az otthon itt van, ha jössz mellettem, még ha nem is nézel rám.
Tudod már régen észrevettem, hogy szemedben én hazáig látok simán,
Ellátok simán. Rád nézek néha némán, s az otthon visszanéz rám.*

(Roy és Ádám: Az otthon itt van – 2008)

E két idézett versrészlet megírása között több mint 200 év telt el. Nagyon szépen fejezi ki mindkettő - a kor sajátos stílusában - a hazáról, az otthonról azt az érzést, hogy miért kötődünk különösen egy adott helyhez a világban. Mindkét részlet prezentálja és láttatja számunkra, hogy mennyire fontos kérdés az ember életében a hazaszeretet, és annak a helynek az ismerete, ahol élünk.

A lokális információk, jelenségek iránti érdeklődés az utóbbi évtizedekben jelentékeny mértékben megnőtt és napjainkban egyre intenzívebbé válik. A nemzetközi és a hazai tapasztalat, a tömegtájékoztatás, a helytörténeti, helyismereti irodalom egyre növekvő mennyisége és a mindennapi kommunikáció egyaránt ezt tanúsítja.

A világméretű globalizálódás hatalmas és minden bizonnyal feltartóztathatatlan, ám az egyes ember számára nehezen megfogható, átélhető, ugyanakkor bizonytalanságokkal terhelt áramlatában sokak számára a nemzeti és a helyi értékek, hagyományok jelentik a biztos fogódzót, a lelki és erkölcsi támaszt. Ez az igény teszi sürgetővé, hogy a korábbinál még nagyobb figyelmet fordítsunk az Európai Unió koncepciójában is fontos követelményre: *„A helyi kulturális értékek megóvása, a globalizált világban a helyi identitás tudatos erősítésére.”*

Az 1777-ben kiadott királyi rendelet, a Ratio Educationis a gimnáziumok első évében előírta az iskolaváros nevezetességeinek és az adott megye földrajzának tanítását. Ma, a Nemzeti Alaptanterv egyrészt összegezte, megerősítette a lokális ismeretek oktatásában eddig jelentkező törekvéseket, másrészt kitágította azok körét és új feladatokat is meghatározott. Különösen szembeötlő, egy tartalmi és egy módszertani eleme. A hon- és népismeret (ezen belül a szülő- és lakóhelyismeret) az általános, minden műveltségi területre, tantárgyra kiterjedő követelményként fogalmazta meg; a helytörténeti-helyismereti információk elsajátítását pedig elsősorban a tanulók aktivitásától, öntevékenységtől (megfigyelés, gyűjtés, tárgykészítés, látogatás stb.) reméli, míg a pedagógusoknak inkább irányító, mint ismeretközlő szerepet szán. Így fogalmaz: *„A hon- és népismeret tartalmazza nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit, a magyar néphagyományt, valamint a hazánkban élő nemzetiségek kulturális emlékeit, szokásait, kulturális jelenét.”* A történelem tanításáról szólva pedig rávilágít arra, ami miatt a helytörténeti oktatást is oly fontosnak tartjuk: *„A történelemtanítás a maga sajátos összetett célrendszerét akkor érheti el, ha képes felkelteni a*

fiatalok érdeklődését a múlt iránt, és sokféle bizonyítékkal szolgál arra vonatkozóan, hogy a történelmi múlt ismerete a jelen valódi megértését is szolgálja. A történelem tanulása elősegíti a szűkebb és tágabb közösségekhez – a családhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez, Európához, az emberi civilizációhoz – tartozás személyes megélését. A történelem tanulmányozása a múlt örökségének megismerésével szolgálja az eligazodást a jelenben, és segíti a felkészülést a jövőre.”

A helyismereti-helytörténeti információk pedagógiai hasznosítása, a tananyagba való beillesztése vagy a tanórán kívüli tevékenység alkalmas a tanulók társadalomszemléletének, történeti látásmódjának formálására is. A helyismereti-helytörténeti anyag a maga egyediségével, konkrétságával segíti a képzetalkotást, a társadalmi-történelmi értékrend kialakítását; megkönnyíti a fogalomalkotást; az egyes és az általános dialektikáján keresztül hozzájárul a mélyebb összefüggések megértéséhez, a helyi példákkal, a helyi jellegzetességek kiemelésével közelebb hozza a nemzeti és az általános fejlődés eseményeit, folyamatait; kiindulópontul szolgál a lokális, az országos és az egyetemes társadalmi mozgás, a történelem egységének érzékeltetéséhez.

A helytörténet-helyismeret nevelő hatása más irányban is érvényesülhet. A helyi dokumentumok felderítése és gyűjtése, a szóbeli információk lejegyzése vagy felvétele, fotók készítése, stb. értékmentés, és egyúttal a tanuló és tanára számára örömszerzés forrása, szellemi élmény. A kutatás, a rendezvények szervezése, kiselőadások tartása, stb. fejleszti a tanulók önálló gondolkodását, alkotó és előadó készségét.

Célunk, hogy saját szülőföldünk hagyományainak, nemzeti értékeinek megismerése által más népek kultúráját is megérthessék és elfogadhassák gyermekeink. Tanulóink ismerjék fel, hogy a nemzedékeken át létrehozott közösségi értékek összekötik őket e múlttal és segítik őket kiigazodni a jelenben. A lakóhelyünk megismertetésével múltunk, örökségünk megbecsülése, megszerettetése, a hovatartozás-tudat mélyítésének is kiváló eszköze. A tanuló ismerje meg településének történelmét, kiemelkedő személyiségeit, megőrizendő értékeit. Alakuljon ki benne kötődés településéhez több szálon, erősödjenek benne a szülőhelyhez fűződő személyes és családi élmények.

A segédanyag szerkesztésével elérni kívánt eredmények:

- Válgják erőteljesebbé fiataljaink ragaszkodása családjukhoz, társaikhoz, településükhöz, szülőföldjükhöz.
- Legyenek nyitottak, érdeklődőek mindenkori lakóhelyük, városunk adottságai és értékei iránt.
- Vegyenek aktívabban részt környezetük formálásában, gazdagításában.
- Alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete és igény azok továbbörökítésére.
- Legyenek képesek településükön önmagukat, lakóhelyüket történelmi léptékek mentén időben és térben elhelyezni, azonosítani.
- Formálódjon közösségtudatuk.

A helytörténet oktatási koncepció lépései

A miskolci nevelési-oktatási intézményekben megvalósítandó helytörténeti oktatás koncepciójának alapvető célja, hogy a városban felnövekvő ifjúság óvodás korától kezdve középiskolai tanulmányainak befejezéséig minden korszakában, a korának megfelelő szinten kapcsolatba kerülhessen szülővárosa, illetve lakóhelye történetével. A legfontosabb ismeretek megszerzésével, érdekességek megismerésével egyre jobban kötődjön városunkhoz, hogy felnöve hasznos tagja

legyen helyi társadalmunknak, esetleg az ország vagy a világ más tájára kerülve is közvetíteni tudja Miskolc értékeit.

Ezt a célt néhány alapvető lépés megtételével, bizonyos feltételek biztosításával szeretnénk elérni. Elsőként megszületett a koncepció későbbi részében található tematikus ajánlás. Ez a bőséges anyag néhány alapvető témakör köré csoportosítva hozza azoknak a legfontosabb ismereteknek a jegyzékét, amely közül választva megismerhető városunk múltja, képalkotható értékeiről. E mellett ajánlás található az alkalmazható módszerekre, használható eszközökre, elérhető programokra. Az ajánlást követően a témakörökhöz kapcsolódó bibliográfiai olvasható. Ez olyan műveket tár elénk, melyek a tematikus ajánlás elemeivel kapcsolatban állnak, és elérhetők a város könyvtáraiban. Ez az első lépés már alkalmas arra, hogy a miskolci nevelési-oktatási intézmények beépítsék helyi tantervükbe a helytörténet oktatását, és ez alapján már a 2013-2014-es tanévben meginduljon az ismeretek átadása.

A koncepció következő lépése, hogy a helyismeret oktatásának folyamatában az oktatási és a kulturális intézmények, illetve a civil szervezetek közreműködésében programok és pályázatok mentén életre keljen az ajánlás betűje. Vagyis, hogy ne pusztán információhalmazzal való találkozás formájában, hanem megélt, tapasztalt valóságként ismerkedjenek meg diákjaink városunk múltjával, értékeivel.

Ezen a ponton már léteznek tervek, pályázati anyagok, a konkrét megvalósítás stádiumában lévő programok. Ilyen például a Miskolci Galéria által indítandó „*Miskolc megtalálása*” című tehetséggondozó projekt, amely a TÁMOP-3.2.3. számú pályázat támogatásával 2013 januárjától húsz hónapon át kerül megvalósításra. Ez olyan, a középiskolai korosztályt érintő problémákkal foglalkozik, mint a tényleges helyi társadalmi-környezeti problémák feldolgozása, az azokra való reflektálás, a történelem megértése az egyes emberek cselekedeteiben és emlékeiben, a környezet alakítása, mint személyes kihívás a helyi identitás, a város jövője szempontjából. A tervezett képzések, programok segítik a fiatalokat a hagyományok megtartásában, újraértelmezésében, aktualizálásában. A program elemei: a polgári és modern Miskolc felfedezése, a város gyönyörű és elhanyagolt épületeinek, emlékeinek felkutatása, a lokalitásokhoz tartozó történetek gyűjtése, az építészek megszólaltatása, a kollektív memória életben tartása, a hely sajátos – diák – kognitív feltérképezése. A fenti célkitűzések megvalósítása érdekében a Miskolci Galéria a következő témák köré szervezi a kreatív iparral kapcsolatos kompetenciafejlesztő képzéseit (csak néhány példa).

Építészet 1.: Épületek emlékezete. Történetek gyűjtése a környezet épületeiről.

Fotó 2.: A privát emlékezet. Régi családi fotók és albumok gyűjtése. A családi relációk és a helyi hagyomány szövege a privát és családi emlékezetben.

Előadó-művészet 2.: A hely hagyományai. Az iskolák hagyományainak felkutatása, újra felfedezése (fennmaradt filmek, fotók, elbeszélések alapján).

A Miskolci Galéria, valamint a városban működő, hasonló profilú civil szervezetek az elmúlt években több, lokális kultúrát, helyi hagyományokat érintő oktatási programba (helytörténeti „élményórák”, „Műszakváltás helyismereti vetélkedők”, interaktív tárlatvezetések, múzeumpedagógia foglalkozások), helytörténeti kutatásokba („Egyszer volt hol nem volt Acélváros”, „Horizonton...” projektek) és a kutatásokat feldolgozó tevékenységekbe (dokumentumfilm-készítés, archív fotók feldolgozása, kreatív fotósorozatok készítése, helytörténeti kiállítás készítése) is sikerrel vontak be középiskolás miskolci fiatalokat. Munkájuk így szervesen kapcsolódik e koncepció elemeihez, célkitűzéseihez.

Ezt bizonyítja egy másik, a Herman Ottó Múzeummal közös programjuk, az „*Emlékváró*”. A közösségi emlékezeti tér az ismerőstől tartana az ismeretlen felé, azaz a jelenből visszafelé a haladva ismertetné meg a látogatót a város múltjával. A személyes és családi emlékezet felől közelítve annak múltja felé, döntően a családi kommunikatív emlékezet 2-3 generációnyi időintervallumát fogná át a jelenből indulva. A hétköznapi városlakók többszólamú magántörténeteinek – bizonyos esetekben (nem aránytalan mennyiségű) magyarázatokkal ellátott – halmazából állana össze a közös múlt, amelyhez részben-egészében hasonlót mindenki találhatna

saját múltjában. Így teremtve meg az emlékező közösséghez való tartozás otthonos érzetét az ittenieknek. A távolabbról jött érdeklődőnek pedig azt a lehetőséget adva meg, hogy belelásson ebbe a sokszínű történetbe, így is árnyalva azt az egyoldalú s számos esetben előítéltekre építő képet, amely Miskolcraól él.

A hagyományos bemutatási technikáktól eltérően az *Emlékváró*, amint a nevében is benne van a modern technikára építve teremtené meg annak a lehetőségét, hogy az alapját tartalmazó interjúanyaghoz a saját személyes vagy családi történetét is hozzá tegye a „látogató”, így az egy folyamatosan növekvő narratívává állna össze. Összességében így tehát az *Emlékváró* egy a városlakók minden nemzedékét megszólító s mindannyiuk történetét befogadó aktív közösségi emlékezeti tér lenne.

A tematikus ajánlást alapul vevő intézményi helytörténeti oktatás, vagy az ettől független már futó, illetve tervezett programokon túl a koncepció harmadik lépéseként a TÁMOP-1.4.3-12/1. pályázat keretében megvalósuló foglalkoztatási program elemeként egy internet alapú felület jön létre, amely egyrészt kereshető formában tartalmazza a tematikus ajánlás elemeit, az azokhoz kapcsolódó információkat, emellett pedig audio-vizuális eszközökkel teszi látványosabbá, érdekesebbé az anyaggal való foglalkozást. Természetesen ezen a felületen már érvényesülhet az interaktivitás, amely lehetővé teszi a folyamatos bővítést, az ismeretek játékos formában való megszerzését és ellenőrzését. A koncepció ezen része már arra is alkalmas lesz, hogy a honlapon oly módon is megjelenjenek a miskolci múltat és értékeket bemutató információk, hogy azok ne csak az oktatás területén legyenek alkalmazhatók, hanem az érdeklődő polgár maga is használni tudja, vagy a Miskolcra készülő turisták is tájékozódhassanak segítségével.

Végül pedig a pályázati képzések az érdeklődő fiatalok számára olyan képesítést is adhatnak, mellyel akár közösségi szolgálat keretében idegenvezetést is végezhetnek, így koncepciónk kapcsolódik egy másik programhoz, mellyel az érettségi megszerzéséhez szükséges 50 órás közösségi szolgálat kereteinek kialakítását kívánjuk elősegíteni.

A tematikus ajánlás felépítése, helyi tantervbe építésének lehetőségei

A Nemzeti Alaptanterv, illetve a készülő kerettantervek egyrészt irányt mutatnak az intézményeknek, pedagógusoknak az oktatás tartalmi szabályozásával, a hangsúlyok, az óraszámok meghatározásával. Másrészt azonban lehetőséget is adnak a kerettantervek pusztán adaptálásán túl az egyéni, helyi tantervek kialakítására. De szabad órakeretek meghagyásával átvett kerettantervek alkalmazása esetén is lehetőséget adnak az egyediség bizonyos mértékű megjelenítésére. Ennek két változatának kihasználásával nyílik lehetőség a helytörténeti ismeretek helyi tantervbe való beépítésére.

A tantervi szabályozás lehetőséget ad az éves órakeret 10%-ának szabad felhasználására, illetve egy-egy tantárgy órakeretének 10%-ában ugyancsak lehetséges szabadon választott tartalom, téma feldolgozása. Ezen két út valamelyikének, vagy ezek vegyes felhasználásával a miskolci nevelési-oktatási intézmények e helytörténeti koncepció tematikus ajánlásának felhasználásával kialakíthatják oktatási kínálatukban a helyismereti képzés rendjét, tartalmát. Azaz a tantestület eldöntheti, hogy az éves órakeret 10%-ában, illetve annak egy részében helytörténeti oktatást végez, akár külön tantárgy keretében is. A döntés szólhat úgy is, hogy ezt a 10%-nyi órát egyes tantárgyak óraszámának megnövelésére használja, amelyben helytörténeti anyaggal való foglalkozást kell végezni. De a rendszer kialakítható úgy is, hogy bizonyos tantárgyak óraszámának 10%-át jelöli ki

a nevelőtestület, melyet a helytörténeti ismeretek átadására kell fordítani.

Ajánlásunk tehát úgy szól a miskolci intézmények nevelőtestületei felé, hogy a szabad tartalommal megtölthető óra-, illetve foglalkozási keret terhére a következőkben ismertetett tematikából egyénileg, kreatívan kialakítva építsék be pedagógiai programjaikba és helyi tanterveikbe a helytörténeti ismeretek oktatását. A koncepció egyéb elemeinek már létező, vagy a jövőben megvalósuló lehetőségeivel élve mindezt tegyék úgy, hogy a különböző korosztályok – saját igényeiknek megfelelően – ne csak ismerethalmazzal találkozzanak, hanem tapasztalati, interaktív úton kerüljenek kapcsolatba városunk múltjával, értékeivel.

A következő táblázatos tematikai ajánlás alapvetően témakörökben csoportosítja Miskolc történetének, nevezetességeinek legfontosabb, legérdekesebb adatait, eseményeit, helyszíneit, személyiségeit. A témakörök és bennük a különböző témák évfolyamokhoz kapcsolódnak. Egy-egy téma több témakörben is szerepelhet, ami jelzi, hogy különböző szempontok alapján megközelíthető. Ez arra is lehetőséget ad, hogy a tanár ismerve csoportját, a konkrét helyi viszonyokat, az adottságoknak, az érdeklődésnek megfelelőbb szempontból tárgyaljon egy adott témát, eseményt. Természetesen a különböző témák, akár más-más témakörben is megjelenve, több évfolyamnál is feltűnhetnek. Így akár korosztályi igények szerint más és más módon, de többször is visszatérhet egy-egy elem a diákevek során, illetve lehetőség nyílik, hogy ismételten a speciális igények szerint döntve, egyik vagy másik évfolyamon jelenítse meg az intézmény az ominózus témát.

A táblázat további részeiben helyszínek, személyek és események, érdekességek címszó alatt sorakoznak adatok, amelyek ismét csak példák arra, hogy hol történt az esemény, hol tekinthető meg akár ma is a történelmi esemény nyoma, azzal kapcsolatos valamilyen emlék, azaz, hol kerülhet kapcsolatba a múlt bizonyos elemeivel a fiatal. Ezek konkrét felkeresését, megismerését, tanulmányozását, tehát a tapasztalást is hangsúlyozottan ajánljuk. A személyek akár maguk is lehetnek szervezői az anyagnak, tehát a téma, az esemény feldolgozása az egyes személyek felől is megközelíthető. Az események, érdekességek kifejezetten tájékoztató jellegű megjegyzések, melyek egy kevésbé ismert vagy éppen kiemelten fontos információt, egy gondolatébresztő momentumot jelenthetnek.

Az utolsó oszlopban olyan eszközök, módszerek, illetve egyéb ajánlások szerepelnek, amelyekkel már létező, kipróbált, jól működő feldolgozási lehetőségekre, segítségekre hívjuk fel a figyelmet. Az itt megjelenő múzeum-, zoo- vagy drámapedagógiai foglalkozásokra, könyvtári órákra való utalások nagy száma is mutatja, hogy jelenleg is széles lehetőség nyílik városunkban a korszerű módszerekkel, tapasztalati úton történő, esetenként konkrétan a helytörténeti oktatással is kapcsolatban álló ismeretszerzésre.

Végezetül fontosnak tartjuk kiemelni, hogy ajánlásunk bizonyos szempontból nagyon is bőséges, hiszen egyértelműen képtelenség az egy-egy évfolyamhoz csoportosított anyag teljes körű feldolgozása. Más szempontból viszont teljes sem lehet, nyilvánvalóan a helytörténettel foglalkozók még számos kiegészítést tudnak tenni. Bőven adódhatnak még történelmi események, személyek, ezekhez kapcsolódó helyek, érdekességek, melyeket be lehetne építeni az anyagba. Ezért egyszerre fontos a szelektálás és a kiegészítés. A helyi tantervben való megjelenítéskor párhuzamosan van szükség a bőséges anyagból gondos választással kiemelni az adott keretek közt feldolgozható anyagmennyiséget, illetve azt, hogy ez mely részekből álljon össze; ugyanakkor a szűkebb környezetből, a diákok érdeklődéséből, a nevelőtestület meggyőződéséből adódó kiegészítésekre is megvan a mód. Így egyszerre iránymutató és rugalmasan kezelhető ajánlásunk,

A táblázatosan megjelenített adatbázis teljes és széleskörű hasznosítására az interaktív felület kialakításával lesz majd igazán lehetőség. Ekkor ugyanis a kereshetőség, az információk összekapcsolása, szelektálása, az audio-vizuális anyagok, illetve az interaktív feldolgozási lehetőségek előhívása, a bővíthetőség a technika adta lehetőségek által teljes körűvé válik majd. A jó gyakorlatok, módszerek kicserélése, a személyes élmények, emlékek megosztása pedig tovább fokozhatja a helytörténeti ismeretek átadásának, illetve elsajátításának határfokát, eredményességét.

E koncepció, illetve a helytörténeti tematikus ajánlás közreadásával reményeink szerint olyan folyamat indul el, amely a nevelési-oktatási intézmények pedagógiai munkájának és az ezt segítő kulturális, közművelődési intézmények közreműködésének köszönhetően, valamint a megvalósuló programok hatására rövid időn belül egy új generáció jelenik meg városunkban. Olyan, amelynek tagjai megszerzett helytörténeti ismereteik hatására alaposabban ismerik, még elkötelezettebben szeretik majd Miskolcot.

„Tiszteld a múltat, és éltesd tovább.”

(Kőrösi Csoma Sándor)

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
01.	Óvodai séták	Ünnepek	Avas – Belváros			
			Avas - avasi pincék	Móra Ferenc		környezeti nevelés, környezetvédelemre nevelés
			Avasi lépcsősor - obeliszkok	Horváth Lajos		projekt módszer
			Avasi templom - harangjáték	Palóczy László		fejlesztő játékok
			Erzsébet tér, Kossuth-szobor	Kossuth Lajos		hazaszeretetre nevelés
			Herman Ottó Múzeum	Herman Ottó		múzeumpedagógia
			Széchenyi-szobor	Széchenyi István		
			Szemere Bertalan szobor	Szemere Bertalan		
			Városháza		Miskolc város napja	tapasztalva tanulás
02.	Óvodai séták	Történelmi személyiségek	Belváros			
			Galéria			múzeumpedagógia
			Miskolci Nemzeti Színház - Színész-múzeum	Latabár Endre, Déryné Széppataki Róza, Laborfalvy Róza		múzeumpedagógia, drámajátékok
			Rákóczi-ház	II. Rákóczi Ferenc		
			Sötétkapu			mozgásos és fejlesztő játékok
			Szinva, Szinva-terasz			környezeti nevelés
			Villanyrendőr			fejlesztő játékok
03.	Óvodai séták	Hagyományörzés, királyok	Diósgyőr	Nagy Lajos király	Vásári forgatag	mozgásos játékok
			Déryné háza	Déryné Széppataki Róza		környezeti nevelés
			Diósgyőri strand			szerepjáték
			Diósgyőri Vár	Mátyás király		kézműves foglalkozások, fejlesztő játékok
			Nagy Lajos király szobra			vásári játékok

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
04.	Óvodai séták	Természetvédelem	Vadaspark	Nagy Lajos (királyi vadaskert)	Állatok világnapja	mozgásos játékok, fejlesztő játékok, zoopedagógia
				Gerald Durell	Madarak és fák napja	növények és állatok szeretetére nevelés, természet szeretetére nevelés, zoopedagógia
05.	Óvodai séták	Természetvédelem	Lillafüred		Állatok világnapja	
			Anna barlang	Petőfi Sándor		természet szeretetére nevelés
			Függőkert		Víz világnapja	
			Hámori-tó	Fazola Henrik		
			Herman Ottó Emlékház	Herman Ottó		tanösvény
			József Attila szobor	József Attila	Költészet napja	
			Palotaszálló		Madarak és fák napja	
			Szent István-barlang			
			Szinva, Garadna patak			
			Vízesés			környezeti nevelés
06.	Óvodai séták	Természetvédelem	Tapolca		Madarak és fák napja	tapasztalva tanulás, termékek gyűjtése
			Barlangfürdő			környezetvédelemre nevelés
			Békás-tó		Víz világnapja	fejlesztő játékok
			Csónakázó tó			növények és állatok szeretetére nevelés
			Játszótér			
			Parkrendszer			környezeti nevelés
07.	Óvodai séták	Kohászat	Kohászati Múzeum	Fazola Henrik		múzeumpedagógia
		Szinva	Szinva			megfigyeltetés
		Vasút	LÁÉV			
08.	Óvodai séták	Vasút	Tiszai Pályaudvar			megfigyeltetés

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
08.	Óvodai séták	Vasút	A pályaudvar épülete			mozgásos játékok
1-12.	Fesztiválok, kulturális események	Hagyományörzés	Diósgyőri Vár		Kalácsa fesztivál	
		Turizmus	Belváros		Kocsonyafesztivál	
		Zenei élet	Diósgyőri Vár		Kalácsa fesztivál	
1-4.	Bükk Nemzeti Park	Vasút	LÁÉV			
	Közlekedés					
	Legendák	Turizmus	Belváros		Kocsonyafesztivál	
1-8.	Avas	Kilátó	Avasi kilátó			
	Épületek					
	Jelképek					
	Vendéglátás, kereskedelem	Turizmus	Belváros		Kocsonyafesztivál	
1.	Bükk Nemzeti Park	Természetvédelem	Vadaspark			
	Múzeumok, kiállítóhelyek	Néprajz, Technikatörténet	Lézerpont Látványtár			régmúlt és jelen összehasonlítása
	Utcák, terek, szobrok	Szobrok	Petőfi-, Széchenyi-, Szemere-, Deák-, Szt. István-szobor stb.			belvárosi séta
			Mancs szobor	Szanyi Borbála alkotása	Különösen a gyerekek körében népszerű a híres miskolci életmentő kutya bronzszobra. 2004-ben készült.	
			Piac	Búza tér		tapasztalva tanulás
	Védett természeti értékek	Természetvédelem	Vadaspark			állatvédelem, zoopedagógia
2.	Avas	Írók, költők, Pincék, Borászat	Avasi pincesor	Móra Ferenc	Nagy Avas középső sor 648-as sz. pince: „Itt volt utoljára gondtalan és boldog Móra Ferenc 1933. május 16-án.”	
		Természetvédelem	Avasi Arborétum		Az Avas délkeleti oldalán található. Területe 6 ha, 4,5 ha főleg lombos fák, 1,5 ha fenyők	tapasztalva tanulás
	Épületek	Pincék	Avasi pincesor			

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
2.	Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők	Avasi pincesor	Móra Ferenc	Nagy Avas középső sor 648-as sz. pince: „Itt volt utoljára gondtalan és boldog Móra Ferenc 1933. május 16-án.”	avasi séta; irányított beszélgetés
			Lillafüred	József Attila	Költészet napja, Óda	lillafüredi séta
	Utcák, terek, szobrok	Írók, költők	Lillafüred	József Attila	Költészet napja, Óda	
			Mindszent tér 2.	Szabó Lőrinc		Szabó Lőrinc Könyvtár, könyvtári óra
		Kegyhely	Mindszent tér, Csupros Mária-szobor			érdekességek a város kialakulásának történetében
	Szobrok	Mancs szobor	Szanyi Borbála alkotása	Különösen a gyerekek körében népszerű a híres miskolci életmentő kútja bronzszobra. 2004-ben készült.		
	Történelmi személyiségek	Városház tér, Széchenyi-szobor; Szent István tér, Szent István-szobor; Virágóra	Széchenyi István, Szent István		belvárosi séta	
Védett természeti értékek	Természetvédelem	Avasi Arborétum		Az Avas délkeleti oldalán található. Területe 6 ha, 4,5 ha főleg lombos fák, 1,5 ha fenyők		
3.	Bükki Nemzeti Park	Természetvédelem	Garadna, pisztrángos	Fekete István		
	Diósgyőr	Természetvédelem	Védett vadgesztenyesor			a gesztenyesor fáinak megszámlálása
			Várak	Diósgyőri Vár		
	Épületek	Írók, költők	Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja	
			Várak	Diósgyőri Vár		
		Városkapuk	Sötétkapu, Fábriánkapu, Csabai kapu, Zsolcai kapu, Győri kapu, Szentpéteri kapu, Meggyesre járó kapu			Miskolc, a nyitott kapuk városa, könyvtári óra
Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők	Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja		

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
3.	Legendák	Várak	Diósgyőri Vár			
	Lillafüred	Kegyeleti helyek	Hámori temető		Síremlékek: Herman Ottó, Vásárhelyi István (a Pisztrángtelep alapítója) Fazola Henrik és felesége Fazola Tekla	
		Természettudósok	Herman Ottó Emlékház – Pele-lak		1903-ban elkészült H.O. Nyaralója	múzeumpedagógia
	Miskolctapolca	Természetvédelem	Csónakázó-tó és park			
	Miskolci Nemzeti Színház	Színjátszás, Színészek, Színművek, Kegyeleti helyek	Színház, Sötétkapu, Színeszmúzeum, Déryné u., Vár u., Hunyadi u., Szent Anna temető	Déryné Széppataki Róza, Laborfalvy Róza, Jókai Mór	a miskolci pályafutásuk főbb eseményei, dráma világnapja, színházi világnap	múzeumpedagógia, színeszmúzeum
	Múzeumok, kiállítóhelyek	Természettudósok	Herman Ottó Emlékház – Pele-lak		1903-ban elkészült Herman Ottó nyaralója	múzeumpedagógia
	Temetők, védett sírok	Kegyeleti helyek	Hámori temető		Síremlékek: Herman Ottó, Vásárhelyi István (a Pisztrángtelep alapítója) Fazola Henrik és felesége, Fazola Tekla	
	Utcák, terek, szobrok	Írók, költők	Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja	
		Történelmi személyiségek, Különleges növények	Erzsébet tér, Kossuth-szobor	Kossuth Lajos		japán cseresznyefák bemutatása
		Városkapuk	Sötétkapu, Fábiánkapu, Csabai kapu, Zsolcai kapu, Győri kapu, Szentpéteri kapu, Meggyesre járó kapu			térképkészítés
	Védett természeti értékek	Természetvédelem	Csónakázó-tó és park			
			Garadna, pisztrángos Védett vadgesztenyesor	Fekete István		

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás	
4.	Avas	Református egyház	Avasi református templom és harangtorony		1300-as évek: Szent Istvan tiszteletére egyhajós, román stílusú kis templom, 1480 körül csarnoktemplom, 1570 körül épült újjá, református templomként. Különálló harangtorony 1577-ben épült. A torony egykor a tűzország megfigyelőhelye is volt. Már 1740-ben a harangok negyedóránként jelezték az idő múlását. 1941-től négy dallamrészből álló harangjáték hallható		
	Bükki Nemzeti Park	Barlangok	Lillafüred, Szent István-barlang, Anna-barlang			megfigyelés, tapasztalatszerzés	
	Diósgyőr	Hagyományörzés	Diósgyőri Vár			Diósgyőri Várjátékok Borsodi Fonó	
		Szobrok, Királyok	Nagy Lajos király szobra			2001. Varga Éva alkotása	
		Természetvédelem	Diósgyőr			A mogyorófa mondája, Diós Pál mondája	A diósgyőri mogyorófa c. monda alapján irányított beszélgetés
		Várak	Diósgyőri Vár				A vár makettjének elkészítése
	Épületek	Címer, zászló, Polgármesterek	Városháza, megyeháza				megfigyelés, értelmezés, mintázás
		Képzőművészet, Történelmi személyiségek	Rákóczi (Dőry)-ház	II. Rákóczi Ferenc		Galéria, Téli tárlat, Grafikai biennálé	múzeumpedagógia

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
4.	Épületek	Református egyház	Avasi református templom és harangtorony		1300-as évek: Szent István tiszteletére egyhajós, román stílusú kis templom, 1480 körül csarnoktemplom, 1570 körül épült újjá, református templomként. Különálló harangtorony 1577-ben épült. A torony egykor a tűzörség megfigyelőhelye is volt. Már 1740-ben a harangok negyedóránként jelezték az idő múlását. 1941-től négy dallamrészből álló harangjáték hallható	régi épületeink védelme, városunk legismertebb jelképe
		Várak	Diósgyőri Vár			
	Fesztiválok, kulturális események	Hagyományörzés	Diósgyőri Vár		Diósgyőri Várjátékok	
					Borsodi Fonó	
	Ipartörténet	Iparosok	Kohászati Múzeum, Óskohó, Hámori tó	Fazola Henrik	Fazola napok	múzeumpedagógia
	Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők	Városház tér, Anna barlang, vár, Petőfi tér	Petőfi Sándor	Nemzeti ünnep	megemlékezés, múzeumi bokréta
	Jelképek	Címer, zászló, Polgármesterek	Városháza, megyeháza			megfigyelés, értelmezés, mintázás
		Református egyház	Avasi református templom és harangtorony			1300-as évek: Szent István tiszteletére egyhajós, román stílusú kis templom, 1480 körül csarnoktemplom, 1570 körül épült újjá, református templomként. Különálló harangtorony 1577-ben épült. A torony egykor a tűzörség megfigyelőhelye is volt. Már 1740-ben a harangok negyedóránként jelezték az idő múlását. 1941-től négy dallamrészből álló harangjáték hallható
Legendák	Természetvédelem	Diósgyőr			A mogyorófa mondája, Diós Pál mondája	
	Várak	Diósgyőri Vár				

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
4.	Lillafüred	Kegyeleti helyek	Hámori temető		Síremlékek: Herman Ottó, Vásárhelyi István (a Pisztrángtelep alapítója) Fazola Henrik és felesége Fazola Tekla	
		Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó		múzeumpedagógia
	Miskolctapolca	Természetvédelem	Csónakázó-tó és park			
	Múzeumok, kiállítóhelyek	Iparosok	Kohászati Múzeum Őskohó Hámori tó	Fazola Henrik	Fazola napok	múzeumpedagógia
		Képzőművészet, Történelmi személyiségek	Rákóczi (Döry)-ház	II. Rákóczi Ferenc	Galéria, Téli tárlat, Grafikai biennálé	
		Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó		
	Őskori leletek	Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó		
	Temetők, védett sírok	Kegyeleti helyek	Hámori temető		Síremlékek: Herman Ottó, Vásárhelyi István (a Pisztrángtelep alapítója) Fazola Henrik és felesége Fazola Tekla	
		Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó		múzeumpedagógia
	Templomok, felekezetek	Református egyház	Avasi református templom és harangtorony		1300-as évek: Szent István tiszteletére egyhajós, román stílusú kis templom, 1480 körül csarnoktemplom, 1570 körül épült újjá, református templomként. Különálló harangtorony 1577-ben épült. A torony egykor a tűzörség megfigyelőhelye is volt. Már 1740-ben a harangok negyedóránként jelezték az idő múlását. 1941-től négy dallamrészből álló harangiáték hallható	

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
4.	Utcák, terek, szobrok	Emlékmű	Millecentenáriumi emlékmű	Varga Éva	1996-ban állított a honfoglalás kori tarsolylemezek mintáit idéző gránit emlékmű.	
		Írók, költők	Városház tér, Anna barlang, vár, Petőfi tér	Petőfi Sándor	Nemzeti ünnep	
		Szobrok, Királyok	Nagy Lajos király szobra		2001. Varga Éva alkotása	
	Védett természeti értékek	Barlangok	Lillafüred, Szent István-barlang, Anna-barlang			
		Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó		múzeumpedagógia
		Természetvédelem	Csónakázó-tó és park			
5.	Avas	Kegyhely	Jézus kútja		2 legenda a csodálatos erejűnek tartott víz forrásáról	
	Bükki Nemzeti Park	Barlangok	Lillafüred, Szent István-barlang, Anna-barlang			tapasztalva tanulás, közet meghatározás
	Diósgyőr	Természetvédelem	Diósgyőr		A mogyorófa mondája, Diós Pál mondája	dramatizálás
	Épületek	Iskolák, régészet	Bársony-ház	Bársony János	Bársony-házi szakócák, Herman Ottó 1891-ben azonosította	
	Iskolatörténet	Régészet, Iskolák, Református egyház	Herman Ottó Múzeum – Papszer			múzeumpedagógia
	Legendák	Kegyhely	Jézus kútja		2 legenda a csodálatos erejűnek tartott víz forrásáról	dramatikus játékok
		Természetvédelem	Diósgyőr		A mogyorófa mondája, Diós Pál mondája	
	Lillafüred	Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó		múzeumpedagógia
Múzeumok, kiállítóhelyek	Néprajz, Technikatörténet	Lézerpont Látványtár				

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
5.	Múzeumok, kiállítóhelyek	Pannon-tenger	Herman Ottó Múzeum			tematikus kirándulás, tanösvény, ásványgyűjtés és meghatározás
		Régészet	Bársony-ház, Herman Ottó Múzeum	Herman Ottó	Bársony-házi szakócák, A magyar őstörténet kutatás 1891	múzeumpedagógia
			Herman Ottó Múzeum, Görgey u.		Mamutagyar megtalálása (Gömöri pu.)	
			Őskőkori leletek lelőhelyei, kőbányák, Avas, Szeleta-barlang, Kecskelyuk-barlang, Herman Ottó Múzeum	Herman Ottó		kézműves foglalkozás pl.: agyagozás
		Régészet, Iskolák, Református egyház	Herman Ottó Múzeum - Papszer			múzeumpedagógia
	Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó			
	Őskori leletek	Régészet	Bársony-ház, Herman Ottó Múzeum	Herman Ottó	Bársony-házi szakócák, A magyar őstörténet kutatás 1891	
			Herman Ottó Múzeum, Görgey u.		Mamutagyar megtalálása (Gömöri pu.)	
			Őskőkori leletek lelőhelyei, kőbányák, Avas, Szeleta-barlang, Kecskelyuk-barlang, Herman Ottó Múzeum	Herman Ottó		
		Régészet, Iskolák, Református egyház	Herman Ottó Múzeum Papszer			
Természettudósok, Barlangok		Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó			
Temetők, védett sírok	Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó			

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
5.	Utcák, terek, szobrok	Régészet, Iskolák, Református egyház	Herman Ottó Múzeum Papszer			
	Védett természeti értékek	Barlangok	Lillafüred, Szt. István-barlang, Anna-barlang			
		Természettudósok, Barlangok	Múzeum, Emlékház, Hámori temető, Szeleta-barlang	Herman Ottó		múzeumpedagógia
6.	Avas	Kegyhely	Jézus kútja		2 legenda a csodálatos erejűnek tartott víz forrásáról	
	Bükk Nemzeti Park	Szerzetesrendek	Szentléleki pálos kolostor			
	Diósgyőr	Hagyományörzés	Diósgyőri Vár		Diósgyőri Várjátékok Borsodi Fonó	
		Katolikus egyház	Diósgyőri római katolikus templom		A templom kincse a pálosok által a XV. században készített 1 m magas gótikus Szűz Mária-szobor.	
		Szerzetesrendek	Pálos kolostor emlékei			
		Várak, Királyok	Diósgyőri Vár	Nagy Lajos király	1381-es turini békekötés	
	Épületek	Képzőművészet, Történelmi személyiségek	Rákóczi (Döry)-ház	II. Rákóczi Ferenc	Galéria, Téli tárlat, Grafikai biennálé	múzeumpedagógia
		Evangélikus egyház, Iskolák, Könyvtárak	Luther-ház		Luther-udvar: klasszicista keretű. Lelkeszi hivatal: gyűlésterem (Barabás Miklós festménye a könyvtár alapítójáról) – Theöreök Sándor-féle könyvtár = Miskolc első nyilvános könyvtára – ma egyházi gyűjtemény.	könyvtári foglalkozás
		Városkapuk	Sötétkapu, Fábiánkapu, Csabai kapu, Zsolcai kapu, Győri kapu, Szentpéteri kapu, Meggyesre járó kapu			
	Fesztiválok, kulturális események	Hagyományörzés	Diósgyőri Vár		Diósgyőri Várjátékok Borsodi Fonó	

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
6.	Ipartörténet	Céhek	Belváros	Jókai Mór		
	Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők, Iskolák	Hejőcsaba: általános iskola, művelődési ház	Gárdonyi Géza		
	Iskolatörténet	Evangélikus egyház, Iskolák, Könyvtárak	Luther-ház		Luther-udvar: klasszicista keretű. Lelkeszi hivatal: gyűlés-terem (Barabás Miklós festménye a könyvtár alapítójáról) – Theöreök Sándor-féle könyvtár = Miskolc első nyilvános könyvtára – ma egyházi gyűjtemény.	könyvtári foglalkozás
	Legendák	Kegyhely	Jézus kútja		2 legenda a csodálatos erejűnek tartott víz forrásáról	dramatikus játékok
	Miskolctapolca	Szerzetesrendek, Régészet	Tapolcai bencés apátság			
	Múzeumok, kiállítóhelyek	Képzőművészet, Történelmi személyiségek	Rákóczi (Döry)-ház	II. Rákóczi Ferenc	Galéria, Téli tárlat, Grafikai biennálé	múzeumpedagógia
		Református egyház	Bató Eszter emlékszoba és a miskolci nagyharang		Bató-legenda. 2002. május 13-án nyílt meg a Bató Eszter-emlékszoba. Annak idején a református egyházra bízták a szülők a lányuk lezárt szobáját – kikötéssel, évente kétszer (májusban és szeptemberben) lehet kinyitni.	
	Templomok, felekezetek	Evangélikus egyház	Evangélikus templom	Székely Bertalan		makett, montázs, fénykép, rajz készítés
		Evangélikus egyház, Iskolák, Könyvtárak	Luther-ház		Luther-udvar: klasszicista keretű. Lelkeszi hivatal: gyűlésterem (Barabás Miklós festménye a könyvtár alapítójáról) – Theöreök Sándor-féle könyvtár = Miskolc első nyilvános könyvtára – ma egyházi gyűjtemény.	könyvtári foglalkozás
		Katolikus egyház	Diósgyőri római katolikus templom		A templom kincse a pálosok által a XV. században készített 1 m magas gótikus Szűz Mária-szobor.	
		Mindszenti templom				

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
6.	Templomok, felekezetek	Katolikus egyház	Búza téri görög katolikus templom		100 éves, bazilika, keresztjét a szerb király adományozta	
		Katolikus egyház, Szerzetesrendek, Iskolák	Minorita templom	Kelemen Didák		
		Református egyház	Deszka templom			
		Szerzetesrendek	Pálos kolostor emlékei Szentléleki pálos kolostor			
		Szerzetesrendek, Régészet	Tapolcai bencés apátság			
	Történelmi emlékhelyek	Várak, Királyok	Diósgyőri Vár	Nagy Lajos király	1381-es turini békekötés	szerepjáték
	Utcák, terek, szobrok	Emlékmű	Millecentenáriumi emlékmű	Varga Éva	1996-ban állított, a honfoglalás kori tarsolylemezek mintáit idéző gránit emlékmű.	
		Városkapuk	Sötétkapu, Fábiankapu, Csabai kapu, Zsolcai kapu, Győri kapu, Szentpéteri kapu, Meggyesre járó kapu			
Vendéglátás, kereskedelem	Céhek	Belváros	Jókai Mór			
7.	Avas	Kegyeleti helyek	Avasi református temető	Palóczy László, Szemere Bertalan, Szemere Attila, Horváth Lajos, Latabár Endre		
	Épületek	Címer, zászló, Polgármesterek	Városháza, megyeháza			powerpoint készítés
		Építészet	Almássy-kúria			Barokk épület – Európa Ház, Tourinform iroda
		Fürdők	Erzsébet fürdő			
	Írók, költők	Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja		

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás	
7.	Épületek	Malmok	Fábián-malom, Pappalom, Vágó-malom				
	Épületek	Szállodák	Három Rózsa fogadó		1840-ben megszállt itt Kossuth Lajos is. 1861-63 között épült újjá Ludwig Förster tervei alapján, Neoromán-moreszk stílusú épület.	kiadvány, turisztikai szóróanyag készítés	
	Épületek	Távközlés	Postapalota				
	Épületek	Tudományos élet	Miskolci Akadémiai Bizottság székháza				
	Épületek	Zsidó felekezet	Zsinagóga				
	Ipartörténet	Gyárak	Papírgyár, Papíripari Múzeum			Papír- és pénzgyártás	múzeumpedagógia
		Iparosok	Kohászati Múzeum, Óskohó, Hámori tó	Fazola Henrik	Fazola napok		
		Malmok	Fábián-malom, Pappalom, Vágó-malom				
		Vasgyár, Kohászat	Vasgyári kolónia			1868-ban kezdték építeni az itt dolgozó munkások részére. A monarchia legjobb lakótelepének tartották, mely szecesszió stílusban épült jellegzetes vörös téglás kivitelezésben.	
	Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők	Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja		
		Írók, költők, Iskolák, Könyvtárak	Lévay szoba, Gimnázium, Lévay Muzéális Könyvtár	Lévay József			könyvtári foglalkozás
	Iskolatörténet	Írók, költők, Iskolák, Könyvtárak	Lévay szoba, Gimnázium, Lévay Muzéális Könyvtár	Lévay József			
Jelképek	Címer, zászló	Városháza, megyeháza					

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás	
7.	Jelképek	Polgármesterek	Városháza	Losonczy Farkas Károly, Bizony Ákos, Palóczy László, Szentpáli István	Törvényhatósági jogú várossá válás adománylevelének dátuma: 1909. május 11. A város közgyűlése 1992-ben úgy döntött, hogy ezen a napon tartják a város ünnepét. 1945. jan. 1-jei rendelettel összevonták az addig különálló közeli településeket. Ekkor került Miskolchoz: Diósgyőr, Hejőcsaba, Tapolca. 1950-ben Görömböly, Szirma, Hámor, Lillafüred. (A Martin kertváros 1935-től Martintelep néven, 1880-tól Mindszent)		
	Legendák	Református egyház	Kakastemplom		1786-1808 között épült. késő barokk stílusú. Harangtorony 68 m magas Eszter harang: 30 mázsa Orgona: 1902 – kétmanuálos pécsi Angsterműhelyből		
		Szállodák	Három Rózsa fogadó		1840-ben megszállt itt Kossuth Lajos is. 1861-63 között épült újjá Ludwig Förster tervei alapján, Neorománmoreszk stílusú épület.		
	Miskolci Nemzeti Színház	Színjátszás, Színészek, Színművek, Kegyeleti helyek	Színház, Sötétkapu, Színészmúzeum, Déryné u., Vár u., Hunyadi u., Szent Anna temető	Déryné Széppataki Róza, Laborfalvy Róza, Jókai Mór	a miskolci pályafutásának főbb eseményei, dráma világnapja, színházi világnap	múzeumpedagógia, színészmúzeum	
	Múzeumok, kiállítóhelyek	Gyárak	Papírgyár, Papíripari Múzeum			Papír- és pénzgyártás	múzeumpedagógia
		Ortodox egyház	Ortodox Templom és Egyházi Múzeum			A templomban található Közép-Európa legnagyobb ikonosztáza, amely 16 méter magas, és 87 jelenetet mutat be Jézus életéből.	
		Régészet	Herman Ottó Múzeum, Görgey u.			Mamutagyar megtalálása (Gömöri pu.)	múzeumpedagógia

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
7.	Múzeumok, kiállító-helyek	Színjátzás, Színészek	Színészmúzeum	Laborfalvi Benke József, Lendvai Márton, Kántorné Engelhard Anna, Latabár Endre, Egressy Gábor, Szerdahelyi Kálmán	1845-ben készült tábornoki lak. A XIX. században itt játszott színészek márvány szobrai.	
		Történelmi személyiségek	Erzsébet királyné szobra			
	Őskori leletek	Régészet	Herman Ottó Múzeum, Görgey u.		Mamutagyar megtalálása (Gömöri pu.)	múzeumpedagógia
	Temetők, védett sírok	Katolikus egyház, Kegyeleti helyek	Szt. Anna-templom és temető	Déryné Széppataki Róza	Régen Vörös templomnak nevezték a vörös színű tetőzsindelye miatt. E templom tornyon volt az első köztéri óra.	
		Kegyeleti helyek	Avasi református temető	Palóczy László, Szemere Bertalan, Szemere Attila, Horváth Lajos, Latabár Endre		
		Politikusok, Kegyeleti helyek	Szemere-szobor, avasi temető	Szemere Bertalan, Róna József	Nemzeti ünnep; Felavatása 1906-ban	szobor séta, temető megismerés
	Templomok, felekezetek	Katolikus egyház, Kegyeleti helyek	Szt. Anna-templom és temető	Déryné Széppataki Róza	Régen Vörös templomnak nevezték a vörös színű tetőzsindelye miatt. E templom tornyon volt az első köztéri óra.	
		Ortodox egyház	Ortodox Templom és Egyházi Múzeum		A templomban található Közép-Európa legnagyobb ikonosztáza, amely 16 méter magas, és 87 jelenetet mutat be Jézus életéből.	
		Református egyház	Kakastemplom		1786-1808 között épült, késő barokk stílusú. Harangtorony 68 m magas, Eszter harang: 30 mázsa, Orgona: 1902 – két manuális pécsi Angster-műhelyből	
		Zsidó felekezet	Zsinagóga			

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
7.	Utcák, terek, szobrok	Politikusok	Deák tér, Deák-szobor	Deák Ferenc		
		Történelmi személyiségek, Különleges növények	Erzsébet tér, Kossuth-szobor	Kossuth Lajos		japán cseresznyefák bemutatása
		Árvíz	Szt. Anna téri árvízi emlékmű; Megyeháza: árvízi szintjelző		Miskolci katasztrófák. Dombormű az 1878-as nagy árvíz(1878. augusztus 30-31-i felhőszakadás után megáradt Szinva és Pece vize a várost szinte romba döntötte és több mint 300 ember meghalt) 50. évfordulójára.	
		Írók, költők	Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja	
		Írók, költők, Iskolák, Könyvtárak	Lévay szoba, Gimnázium, Lévay Muzéális Könyvtár	Lévay József		könyvtári foglalkozás
		Politikusok, Kegyeleti helyek	Szemere-szobor, avasi temető	Szemere Bertalan, Róna József	Nemzeti ünnep; Felavatása 1906-ban	szobor séta, temető megismerés
		Szobrok	Petőfi-, Széchenyi-, Szemere-, Deák-, Szent István-szobor stb.			
	Történelmi személyiségek	Erzsébet királyné szobra				
Vendéglátás, kereskedelem	Szállodák	Három Rózsa fogadó		1840-ben megszállt itt Kossuth Lajos is. 1861-63 között épült újjá Ludwig Förster tervei alapján, Neoromán-moreszk stílusú épület.		
8.	Avas	Írók, költők, Pincék, Borászat	Avasi pincesor	Móra Ferenc	Nagy Avas középső sor 648-as sz. pince: „Itt volt utoljára gondtalan és boldog Móra Ferenc 1933. május 16-án.”	
	Épületek	Erdészeti	Erdészeti palota		A lőcsei Thurzó ház mintájára épült 1927-29 között, neoreneszánsz stílusban az erdőigazgatóság székházaként.	
		Írók, költők, Turizmus	Lillafüredi Palotaszálló és sétányai, Hámori-tó	József Attila, Supka Géza	Költészet napja	

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
8.	Épületek	Iskolák, Pénzügy	Berzeviczy Gergely Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola és a Magyar Állam- kincstár épülete			
		Kereskedők	Weidlich-palota			
		Pincék	Avasi pincesor			
		Társadalmi élet, Egyesületek	Népkerti Vigadó			
		Vasút	Tiszai pályaudvar			
		Zenei élet	Zenepalota	Hubay Jenő, Ligeti Miklós, Reményi Ede, Lányi Ernő, Bartók Béla	1926-27 között épült neobarokk-ro- kokó stílusban. Domborművek: Re- ményi Ede hegedűművész, Lányi Ernő a városi zeneiskola első igazga- tója, Bartók Béla zongoraművész. Hubay Jenő hegedűművész mellszob- ra	
	Irodalmi emlékhe- lyek	Írók, költők	Avasi pincesor	Móra Ferenc	Nagy Avas középső sor 648-as sz. pince: „Itt volt utoljára gondtalan és boldog Móra Ferenc 1933. május 16- án.”	
			Lillafüred	József Attila	Költészet napja, Óda	
		Írók, költők, Iskolák	Csabai kapu	Kafka Margit		
		Írók, költők, Turiz- mus	Lillafüredi Palota- szálló és sétányai, Hámori-tó	József Attila, Sup- ka Géza	Költészet napja	
		Zenei élet	Zenepalota	Hubay Jenő, Ligeti Miklós, Reményi Ede, Lányi Ernő, Bartók Béla	1926-27 között épült neobarokk-ro- kokó stílusban. Domborművek: Re- ményi Ede hegedűművész, Lányi Ernő a városi zeneiskola első igazga- tója, Bartók Béla zongoraművész. Hubay Jenő hegedűművész mellszob- ra	
	Közlekedés	Villamos	Tiszai Pályaudvar – Szt. Anna tér, Búza tér – Népkert		Első villamos elindulása	

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás	
8.	Közlekedés	Vasút	Tiszai pályaudvar				
	Lillafüred	Írók, költők, Turizmus	Lillafüredi Palotaszálló és sétányai, Hámori-tó	József Attila, Supka Géza	Költészet napja		
	Múzeumok, kiállítóhelyek	Református egyház	Bató Eszter emlékszoba és a miskolci nagyharang		Bató-legenda. 2002. május 13-án nyílt meg a Bató Eszter-emlékszoba. Annak idején a református egyházra bízta a szülők a lányuk lezárt szobáját – kikötéssel, évente kétszer (májusban és szeptemberben) lehet kinyitni.		
	Népkert	Emlékművek	Országzászló				
		Társadalmi élet, Egyesületek	Népkerti Vigadó				
	Temetők, védett sírok	Kegyeleti helyek	Hősök temetője	I. világháborús, '56-os hősök	Hősök napja		
	Templomok, felekezetek	Katolikus egyház, Kegyhely	Sziklakápolna				
	Történelmi emlékhelyek	Holokauszt	Vasútállomás, régi téglagyár			Holokauszt áldozatainak emléknapja	interjú készítés
		1956	miskolci 56-os emlékhelyek				
	Utcák, terek, szobrok	Emlékművek	Hősök tere			1956-os forradalom	
		Írók, költők	Lillafüred	József Attila		Költészet napja, Óda	
		Írók, költők, Könyvtárak	Mindszent tér 2.	Szabó Lőrinc			Szabó Lőrinc Könyvtár, könyvtári séta
	Vendéglátás, kereskedelem	Cukrászdák	Roráriusz, Rác, Piva, Capri, Mese				arculat tervezés
		Írók, költők, Turizmus	Lillafüredi Palotaszálló és sétányai, Hámori-tó	József Attila, Supka Géza		Költészet napja	
Kereskedők		Weidlich-palota					

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
8.	Vendéglátás, kereskedelem	Szállodák	Vörös Rák, Népkerti Vigadó, Grand Hotel a Három Rózsához, Pannónia, Béke, Korona, Budapest			
		Társadalmi élet, Egyesületek	Népkerti Vigadó			
9.	Diósgyőr	Katolikus egyház	Diósgyőri római katolikus templom		A templom kincse a pálosok által a XV. sz. készített 1 m magas gótikus Szűz Mária-szobor.	
		Várak	Diósgyőri Vár			
	Épületek	Építészet	Almássy-kúria		Barokk épület – Európa Ház, Tourinform iroda, Gázrobbanás	kutatómunka
		Hidak	„Miskolci hidak”			
		Iskolák, Pénzügy	Berzeviczy Gergely Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola és a Magyar Államkincstár épülete			
		Iskolák, régészet	Bársony-ház	Bársony János	Bársony-házi szakócák, Herman Ottó 1891-ben azonosította	
		Képzőművészet, Történelmi személyiségek	Rákóczi (Dőry)-ház	II. Rákóczi Ferenc	Galéria / Téli tárlat, Grafikai biennálé	múzeumpedagógia
		Várak	Diósgyőri Vár			
Városkapuk	Sötétkapu, Fábiankapu, Csabai kapu, Zsolcai kapu, Győri kapu, Szentpéteri kapu, Meggyesre járó kapu					

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
9.	Épületek	Zenei élet	Zenepalota	Hubay Jenő, Ligeti Miklós, Reményi Ede, Lányi Ernő, Bartók Béla	1926-27 között épült neobarokk-rokokó stílusban. Domborművek: Reményi Ede hegedűművész, Lányi Ernő a városi zeneiskola első igazgatója, Bartók Béla zongoraművész. Hubay Jenő hegedűművész mellszobora	
	Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők, Iskolák, Könyvtárak	Lévay szoba, Gimnázium, Lévay Múzeális Könyvtár	Lévay József		
	Iskolatörténet	Írók, költők, Iskolák	Dayka G. u., Földes F. Gimn.	Dayka Gábor		könyvtári foglalkozás
		Írók, költők, Iskolák, Könyvtárak	Lévay szoba, Gimnázium, Lévay Múzeális Könyvtár	Lévay József	Vitkovich-kódex/Miskolci Töredék	
		Iskolák	Bársony-ház	Bársony János	Bársony-házi szakócák, Herman Ottó 1891-ben azonosította	
		Katolikus egyház, Szerzetesrendek, Iskolák	Minorita templom, Földes F. Gimnázium	Kelemen Didák		
		Régészet, Iskolák, Református egyház	Herman Ottó Múzeum Papszer			múzeumpedagógia
		Zenei élet	Zenepalota	Hubay Jenő, Ligeti Miklós, Reményi Ede, Lányi Ernő, Bartók Béla	1926-27 között épült neobarokk-rokokó stílusban. Domborművek: Reményi Ede hegedűművész, Lányi Ernő a városi zeneiskola első igazgatója, Bartók Béla zongoraművész. Hubay Jenő hegedűművész mellszobora	
	Közlekedés	Hidak	„Miskolci hidak”			
	Legendák	Várak	Diósgyőri Vár			
Médiatörténet	Mozik	Uránia, Apolló, Corso, Kossuth, Béke, Fáklya, Tánccsics				filmkészítés
	Újságírás	Városház tér 3.sz.			Első miskolci újság, 1842	szövegalkotás

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
9.	Miskolctapolca	Barlangok, Fürdők, Vízirajz	Barlangfürdő	Pávai-Vajna Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály		
		Természetvédelem	Kisköves sztyepp-erét		10 hektáros terület, ritka állat- és növényfajokkal: tarka és bíboros kosbor, tavaszi hérics, magyar zergevirág, tarka imola, molyhos tölgyes bokorerdő, gyertyánostól-gyes. töviszúró gébics, karvalyposzáta, zöld gyík.	
	Múzeumok, kiállítóhelyek	Képzőművészet, Történelmi személyiségek	Rákóczi (Döry)-ház	II. Rákóczi Ferenc	Galéria / Téli tárlat, Grafikai biennálé	múzeumpedagógia
		Pannon-tenger	Herman Ottó Múzeum			
		Régészet	Bársony-ház, Herman Ottó Múzeum	Herman Ottó	Bársony-házi szakócák, A magyar őstörténet kutatás 1891	
			Herman Ottó Múzeum, Görgey u.		Mamutagyar megtalálása (Gömöri pu.)	
			Őskőkori leletek lelőhelyei, kőbányák, Avas, Szeleta-barlang, Kecskelyuk-barlang, Herman Ottó Múzeum	Herman Ottó		
	Régészet, Iskolák, Református egyház	Herman Ottó Múzeum Papszer				
	Őskori leletek	Régészet	Bársony-ház, Herman Ottó Múzeum	Herman Ottó	Bársony-házi szakócák, A magyar őstörténet kutatás 1891	múzeumpedagógia
			Herman Ottó Múzeum, Görgey u.		Mamutagyar megtalálása (Gömöri pu.)	
Őskőkori leletek lelőhelyei, kőbányák, Avas, Szeleta-barlang, Kecskelyuk-barlang, Herman Ottó Múzeum			Herman Ottó			

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
9.	Óskori leletek	Régészet, Iskolák, Református egyház	Herman Ottó Múzeum Papszer			
	Templomok, felekezetek	Katolikus egyház	Diósgyőri római katolikus templom		A templom kincse a pálosok által a XV. sz. készített 1 m magas gótikus Szűz Mária-szobor.	
		Katolikus egyház, Szerzetesrendek, Iskolák	Minorita templom	Kelemen Didák		
	Utcák, terek, szobrok	Hidak	„Miskolci hidak”			
		Régészet, Iskolák, Református egyház	Herman Ottó Múzeum Papszer			múzeumpedagógia
		Szinva	Szinva terasz	Puskás Péter, Kutas László	2005-ben alakították ki Puskás Péter építész tervei alapján. Kutas László: Miskolci lányok szobor-csoportot 2006-ban avatták. Édeni almákat megmintázó mázas pirogránit a patak oldalában kapott helyet.	
		Városkapuk	Sötétkapu, Fábiankapu, Csabai kapu, Zsolcai kapu, Győri kapu, Szentpéteri kapu, Meggyesre járó kapu			
Védett természeti értékek	Barlangok, Fürdők, Vízrajz	Barlangfürdő, Szinva	Pávai-Vajna Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály		vízminőség vizsgálat	
10.	Bükk Nemzeti Park	Szerzetesrendek	Szentléleki pálos kolostor			
	Diósgyőr	Hagyományörzés	Diósgyőri Vár		Diósgyőri Várjátékok	
		Szerzetesrendek	Pálos kolostor emlékei			
		Várak, Királyok	Diósgyőri Vár	Nagy Lajos király	1381-es turini békekötés	
Épületek	Evangélikus egyház, Iskolák, Könyvtárak	Luther-ház		Luther-udvar: klasszicista keretű. Lelkészi hivatal: gyűlés-terem (Barabás Miklós festménye a könyvtár alapítójáról) – Theöreök Sándor-féle könyvtár = Miskolc első nyilvános könyvtára – ma egyházi gyűjtemény.	könyvtári foglalkozás	

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás	
10.	Épületek	Írók, költők	Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja		
	Fesztiválok, kulturális események	Hagyományörzés	Diósgyőri Vár		Diósgyőri Várjátékok		
	Ipartörténet	Céhek	Belváros	Jókai Mór			
	Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők	Dayka G. u., Földes F. Gimn.	Dayka Gábor		könyvtári foglalkozás	
			Városház tér, Anna barlang, vár, Petőfi tér	Petőfi Sándor	Nemzeti ünnep		
			Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja		
	Iskolatörténet	Evangélikus egyház, Iskolák, Könyvtárak	Luther-ház		Luther-udvar: klasszicista keretű. Lelkészi hivatal: gyűlés-terem (Barabás Miklós festménye a könyvtár alapítójáról) – Theöreök Sándor-féle könyvtár = Miskolc első nyilvános könyvtára – ma egyházi gyűjtemény.	könyvtári foglalkozás	
	Médiatörténet	Mozik	Uránia, Apolló, Corso, Kossuth, Béke, Fáklya, Tánccsics				
		Újságírás	Városház tér 3.sz.			Első miskolci újság, 1842	
	Miskolctapolca	Barlangok, Fürdők, Vízrajz	Barlangfürdő	Pávai-Vajna Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály			
		Szerzetesrendek, Régészet	Tapolcai bencés apátság				
		Természetvédelem	Kisköves sztyepp-erét			10 hektáros terület, ritka állat- és növényfajokkal: tarka és bíboros kosbor, tavaszi hérics, magyar zergevirág, tarka imola, molyhos tölgyes bokorerdő, gyertyánostöl-gyes. tövis-szűrő gébics, karvalyposzáta, zöld gyík.	terepgyakorlat
Miskolci Nemzeti Színház	Színjátszás, Színészek, Színművek, Kegyeleti hely	Színház, Sötétkapu, Színészmúzeum, Déryné u., Vár u., Hunyadi u., Szent Anna temető	Déryné Széppataki Róza, Laborfalvy Róza, Jókai Mór	a miskolci pályafutásának főbb eseményei, dráma világnapja, színházi világnap	múzeumpedagógia, színészmúzeum		

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
10.	Múzeumok, kiállítóhelyek	Református egyház	Bató Eszter-émlékszoba és a miskolci nagyharang		Bató-legenda. 2002. május 13-án nyílt meg a Bató Eszter-émlékszoba. Annak idején a református egyházra bízták a szülők a lányuk lezárt szobáját – kikötéssel, évente kétszer (májusban és szeptemberben) lehet kinyitni.	
		Színjátzás, Színészek	Színészmúzeum	Laborfalvi Benke József, Lendvay Márton, Kántorné Engelhard Anna, Latabár Endre, Egressy Gábor, Szerdahelyi Kálmán	1845-ben készült tábornoki lak. A XIX. sz. itt játszott színészek márvány szobrai.	múzeumpedagógia, drámapedagógiai foglalkozás
	Templomok, felekezetek	Evangélikus egyház, Iskolák, Könyvtárak	Luther-ház		Luther-udvar: klasszicista keretű. Lelkeszi hivatal: gyűlés-terem (Barabás Miklós festménye a könyvtár alapítójáról) – Theöreök Sándor-féle könyvtár = Miskolc első nyilvános könyvtára – ma egyházi gyűjtemény.	könyvtári foglalkozás
		Szerzetesrendek	Pálos kolostor emlékei Szentléleki pálos kolostor			
		Szerzetesrendek, Régészet	Tapolcai bencés apátság			
	Történelmi emlékhelyek	Várak, Királyok	Diósgyőri Vár	Nagy Lajos király	1381-es turini békekötés	
	Utcák, terek, szobrok	Írók, költők	Városház tér, Anna barlang, vár, Petőfi tér	Petőfi Sándor	Nemzeti ünnep	
			Széchenyi utca	Kölcsey Ferenc	Magyar kultúra napja	

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
10.	Védett természeti értékek	Természetvédelem	Kisköves sztyepp-erét		10 hektáros terület, ritka állat- és növényfajokkal: tarka és bíboros kosbor, tavaszi hérics, magyar zergevirág, tarka imola, molyhos tölgyes bokorerdő, gyertyánostöl-gyész. töviszúró gébics, karvalyposzáta, zöld gyík.	terepgyakorlat
	Vendéglátás, kereskedelem	Céhek	Belváros	Jókai Mór		
11.	Avas	Írók, költők, Pincék, Borászat	Avasi pincesor	Móra Ferenc, Lévey József	Nagy Avas középső sor 648-as sz. pince: „Itt volt utoljára gondtalan és boldog Móra Ferenc 1933. május 16-án.”	
		Kegyeleti helyek	Avasi református temető	Palóczy László, Szemere Bertalan, Szemere Attila, Horváth Lajos, Latabár Endre		
	Diósgyőr	Hagyományőrzés	Diósgyőri Vár		Borsodi Fonó	
	Épületek	Malmok	Fábián-malom, Pápmalom, Vágómalom			
		Pincék	Avasi pincesor			
	Fesztiválok, kulturális események	Hagyományőrzés	Diósgyőri Vár		Borsodi Fonó	
	Ipartörténet	Gyárak	Papírgyár, Papíripari Múzeum			Papír- és pénzgyártás
Malmok		Fábián-malom, Pápmalom, Vágómalom				
Vasgyár, Kohászat		Vasgyári kolónia			1868-ban kezdték építeni az itt dolgozó munkások részére. A monarchia legszebb lakótelepének tartották, mely szecesszió stílusban épült jellegzetes vörös téglás kivitelezésben.	

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
11.	Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők	Avasi pincesor	Móra Ferenc, Lévy József	Nagy Avas középső sor 648-as sz. pince: „Itt volt utoljára gondtalan és boldog Móra Ferenc 1933. május 16-án.”, Jézus kút sora 704. Itt vendégeskedett pl.: Arany János, Gyulai Pál, Tompa Mihály	
	Iskolatörténet	Felsőoktatás, Könyvtárak	Miskolci Egyetem, Könyvtár, Selmeci Múemlékkönyvtára			könyvtári foglalkozás, múzeumpedagógia
	Miskolci Egyetem	Felsőoktatás, Könyvtárak	Miskolci Egyetemi Könyvtár Selmeci Múemlékkönyvtára			
	Múzeumok, kiállítóhelyek	Felsőoktatás, Könyvtárak	Miskolci Egyetemi Könyvtár Selmeci Múemlékkönyvtára			
		Gyárak	Papírgyár, Papíripari Múzeum		Papír- és pénzgyártás	múzeumpedagógia
		Iparosok	Kohászati Múzeum/Őskohó/Hámori tó	Fazola Henrik	Fazola napok	
		Néprajz, technikatörténet	Lézerpont Látványtár			
		Távközlés	Avas II. ütem, Nagyposta			
		Történelmi személyiségek	Erzsébet királyné szobra			
	Temetők, védett sírok	Kegyeleti helyek	Avasi református temető	Palóczy László, Szemere Bertalan, Szemere Attila, Horváth Lajos, Lababár Endre		
Politikusok, Kegyeleti helyek		Szemere-szobor, avasi temető	Szemere Bertalan, Róna József	Nemzeti ünnep; Felavatása 1906-ban	Szobor séta, temető megismerés	

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
11.	Utcák, terek, szobrok	Árvíz	Szt. Anna téri árvízi emlékmű; Megyeháza: árvízi szintjelző		Miskolci katasztrófák. Dombormű az 1878-as nagy árvíz(1878. augusztus 30-31-i felhőszakadás után megáradt Szinva és Pece vize a várost szinte romba döntötte és több mint 300 ember meghalt) 50. évfordulójára.	
		Írók, költők, Iskolák, Könyvtárak	Lévay József szobra, Lévay szoba, Gimnázium, Lévay Muzeális Könyvtár	Lévay József		könyvtári foglalkozás
		Politikusok	Deák tér, Deák-szobor	Deák Ferenc		
		Politikusok, Kegyeleti helyek	Szemere-szobor, avasi temető	Szemere Bertalan, Róna József	Nemzeti ünnep; Felavatása 1906-ban	szobor séta, temető megismerés
		Szobrok	Petőfi-, Széchenyi-, Szemere-, Deák-, Szt. István-szobor stb.			
		Történelmi személyiségek	Erzsébet tér, Kossuth-szobor, Erzsébet királyné szobra	Kossuth Lajos		
12.	Épületek	Címer, zászló, polgármesterek	Városháza, megyeháza			
		Egyesületek	Kós-ház	Kós Károly		
		Írók, költők, Turizmus	Lillafüredi Palotaszálló és sétányai, Hámori-tó	József Attila, Supka Géza	Költészet napja	
		Képzőművészet	Petró-ház, Szalay-gyűjtemény	Petró Sándor, Szalay Lajos	Petró Sándor orvos képzőművészeti gyűjteményét (a képek nagy része a Herman Ottó Múzeumban van kiállítva) és Hunyadi utcai lakóházát a városnak adományozta. 1992 óta a Miskolci Galéria kiállítóhelye, 1998-ban itt nyílt meg a Szalay Lajos alkotásaiból rendezett kiállítás	múzeumpedagógia
		Mozik, Zenei élet	Művészetek Háza		CineFest	
Zsidó felekezet	Zsinagóga					

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás
12.	Fesztiválok, kulturális események	Mozik, Zenei élet	Művészetek Háza		CineFest	
		Zenei élet	Belváros		Operafesztivál	
	Irodalmi emlékhelyek	Írók, költők	Lillafüred	József Attila	Költészet napja, Óda	
		Írók, költők, Iskolák	Csabai kapu	Kafka Margit		
		Írók, költők, Turizmus	Lillafüredi Palotaszálló és sétányai, Hámori-tó	József Attila, Supka Géza	Költészet napja	
	Iskolatörténet	Felsőoktatás	Egyetemváros	Pattantyús-Ábrahám Imre, Terplán Zénó, Sályi István, Borbély Samu stb.		
	Jelképek	Címer, zászló, polgármesterek	Városháza, megyeháza			
		Polgármesterek, Címer	Városháza	Losonczy Farkas Károly, Bizony Ákos, Palóczy László, Szentpáli István	Törvényhatósági jogú várossá válás adománylevelének dátuma: 1909. május 11. A város közgyűlése 1992-ben úgy döntött, hogy ezen a napon tartják a város ünnepét. 1945. jan. 1-jei rendelettel összevonták az addig különálló közeli településeket. Ekkor került Miskolchoz: Diósgyőr, Hejőcsaba, Tapolca. 1950-ben Görömböly, Szirma, Hámor, Lillafüred. (A Martin kertváros 1935-től Martintelep néven, 1880-tól Mindszent)	
	Lillafüred	Írók, költők, Turizmus	Lillafüredi Palotaszálló és sétányai, Hámori-tó	József Attila, Supka Géza	Költészet napja	
	Miskolci Egyetem	Felsőoktatás	Egyetemváros	Pattantyús-Ábrahám Imre, Terplán Zénó, Sályi István, Borbély Samu stb.		
Múzeumok, kiállítóhelyek	Egyesületek	Kós-ház	Kós Károly			

Évf.	Témakör	Téma	Helyszín	Személy	Események, érdekességek	Eszköz, Módszer, Ajánlás	
12.	Múzeumok, kiállítóhelyek	Képzőművészet	Feledy-ház	Feledy Gyula	Az 1953-tól Miskolcon élő Feledy Gyula Munkácsy- és Kossuth-díjas képzőművész munkásságát mutatja be. 1988-nyílt meg a kiállítás a művész mintegy 100 darabos művéből	múzeumpedagógia	
			Herman Ottó Múzeum képtára	Petró Sándor			
			Petró-ház, Szalay-gyűjtemény	Petró Sándor, Szalay Lajos	Petró Sándor orvos képzőművészeti gyűjteményét (a képek nagy része a Herman Ottó Múzeumban van kiállítva) és Hunyadi utcai lakóházát a városnak adományozta. 1992 óta a Miskolci Galéria kiállítóhelye, 1998-ban itt nyílt meg a Szalay Lajos alkotásaiból rendezett kiállítás		
	Népkert	Emlékművek	Országzászló				
		Parkok	Népkert				
	Sporttörténet	Sportcsarnok	Népkert				
	Temetők, védett sírok	Kegyeleti helyek	Hősök temetője	I. világháborús, '56-os hősök	Hősök napja		
		Zsidó felekezet	Zsinagóga				
	Történelmi emlékhelyek	Holokauszt	Vasútállomás, régi téglagyár		Holokauszt áldozatainak emléknapja		
	Utcák, terek, szobrok	Emlékművek	Hősök tere		1956-os forradalom		
		Írók, költők	Lillafüred	József Attila	Költészet napja, Óda		
		Írók, költők, Könyvtárak	Mindszent tér 2.	Szabó Lőrinc		Szabó Lőrinc Könyvtár, könyvtári séta	
		Szobrok	Újgyőri főter	Kiss István	Az egykori Vasas Művelődési ház előtt Munkástrón c. szobor 1979-ben készült krómaccélból		
Vendéglátás, kereskedelem	Írók, költők, Turizmus	Lillafüredi Palotaszálló és sétányai, Hámori-tó	József Attila, Supka Géza	Költészet napja			

Miskolci helyismereti adatbázis
Segédlet az óvodai és iskolai helyismereti oktatáshoz

Avas

- Dallos Attila: Miskolc. Bp., 1982 A, K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc: segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István (szerk.): A miskolci Avas : Monográfia a város jelképéről. Miskolc, 1993 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1. köt. Miskolc, 1994 K
- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 2. köt. : 1526-tól 1702-ig. Miskolc, 1998 K
- Csanálossi Béla (szerk.): A mi városunk, Miskolc. Miskolc, 1999 A, K
- Csanálossi Béla: Miskolc – várostörténeti kalauz. Miskolc, 2003 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 7. köt. Miskolc, 2000 K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváros : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O

Bükk Nemzeti Park

- Baráz Csaba (szerk.): A Bükk Nemzeti Park : Hegyek, erdők, emberek. Eger, 2002 K
- **Baráz Csaba (szerk.): Tanösvények a Bükk Nemzeti Parkban. 4. köt. Bükk-fennsíki tanösvények : természeti és kulturális értékek a Bükkben. Eger, 2009** A, K
- **Baráz Csaba: Varázslatos karsztvidék : a természeti és kulturális örökség védelme a Bükk Nemzeti Parkban. Eger, 2007** A, K
- **Székely Kinga, Ferenci Gergely: Szent István-barlang. Eger, 2004** A, K
- Filip Gabriella: Miskolc és a Bükk. Miskolc, 2010 A, K
- Hevesi Attila (szerk.): Bükk : útikalauz. Bp., 1977 A, K
- **Holló Sándor, Kiss Gábor (szerk.): Cseppkövek, denevérek, ősemberek : a bükki barlangok világa. Eger, 2007** A, K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváros : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- Szabó Béla, H.: Bükk Nemzeti Park. Miskolc, 1978 A, K

Diósgyőr

- Bárány Lászlóné (szerk.): Magyar nagylexikon. 6. köt. Bp., 1998 A, K
- Csanálossi Béla (szerk.): A mi városunk, Miskolc. Miskolc, 1999 A, K
- Csanálossi Béla: Miskolc – várostörténeti kalauz. Miskolc, 2003 A, K
- Dallos Attila: Miskolc. Bp., 1982 A, K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 1. köt. : A kezdetektől 1526-ig Miskolc, 1996 K
- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 2. köt. : 1526-tól 1702-ig. Miskolc, 1998 K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváros : Látnivalók Miskolcon Miskolc, 2000 A, K
- Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium (1300-1960). Miskolc, 2002 A, K

- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O
- Lovász Emese: Diósgyőr és a majládi kolostor 700 éves története. Miskolc, 2004 K

Épületek

- Bárány Lászlóné (szerk.): Magyar nagylexikon. 13. köt. Bp., 2001 A, K
- Barna György, Dobrossy István: Miskolc belvárosa : házak, emberek, történetek. Miskolc, 2010 K
- **Csorba Piroska: Legszebb séták Miskolcon. Miskolc, 2007 A, K**
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1. köt. Miskolc, 1994 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1/1. köt. Miskolc, 2006 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 2. köt. Miskolc, 1995 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 3. köt. Miskolc, 1996 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 4. köt. Miskolc, 1997 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 8. köt. Miskolc, 2001 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 10. köt. Miskolc, 2003 K
- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 5/1. köt. : 1918-tól 1949-ig. Miskolc, 2007 K
- Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium (1300-1960). Miskolc, 2002 A, K
- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- **Mándoky József: Védett épületek Miskolcon. Miskolc, 2000 K**

Fesztiválok, kulturális események

- 18. Országos Grafikai Biennálé, Miskolc : Miskolci Galéria 1996. július-szeptember. Miskolc, 1996 K
- 19. Országos Grafikai Biennálé, Miskolc : Miskolci Galéria 1998. május 30-augusztus 2. Miskolc, 1998 K
- Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium (1300-1960). Miskolc, 2002 A, K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró: Látnivalók Miskolcon Miskolc, 2000 A, K
- Légyott : B.Artók + B.Écs válságtanácskozása : A Miskolci Nemzetközi Operafesztivál kísérőrendezvénye : Miskolc, Déryné-kert, 2009. június 17. Miskolc, 2009 K
- Mégse légyott : Bartók + Tíz : A Miskolci Nemzetközi Operafesztivál kísérőrendezvénye : Déryné-kert, 2010. június 12. Miskolc, 2010 K
- Miskolc : javaslat Miskolc város kulturális stratégiájára. Miskolc, 2004 K
- Riskó Géza: Edda Művek, Miskolc. Bp., 1984 K

Földrajzi elhelyezkedés

- Csanálossi Béla: Miskolc – várostörténeti kalauz. Miskolc, 2003 A, K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 1. köt. : A kezdetektől 1526-ig. Miskolc, 1996 K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O
- Kühne László: Szóljanak akkor is... : Kühne László tanulmányai Miskolcra. Miskolc, 2010 A, K

Híres személyek

- Csanálossi Béla (szerk.): A mi városunk, Miskolc. Miskolc, 1999 A, K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István, Eszenyi Miklós, Zahuczky László (szerk.): Miskolci életrajzi lexikon. Miskolc, 2008 A, K
- Herman Ottó: A pokol cséplője. Bp., 1983 A, K
- Hevesi Attila, Viga Gyula (szerk.): Herman Ottó öröksége. Miskolc, 2006 K
- Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium (1300-1960). Miskolc, 2002 A, K
- Kenyeres Ágnes (szerk.): Magyar életrajzi lexikon. 1. köt. Bp.,1967 A, K
- Kenyeres Ágnes (szerk.): Magyar életrajzi lexikon. 2. köt. Bp.,1969 A, K
- Kenyeres Ágnes (szerk.): Magyar életrajzi lexikon. 3. kiegészítő köt. Bp.,1981 A, K
- Kenyeres Ágnes (szerk.): Magyar életrajzi lexikon (1978-1991) Bp.,1994 A, K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- Markó László (szerk.): Új magyar életrajzi lexikon. 1-6. köt. Bp., 2001-2007 A, K
- Riskó Géza: Edda Művek, Miskolc. Bp., 1984 K
- Szinyei József: Magyar írók élete és munkái. 1-14. köt. Bp., 1891-1914 K

Ipartörténet

- Baán István, Királyhegyi József, Kováts Zoltáns (összeáll.): A diósgyőri acélgyártás megújulása. Miskolc, 1982 K
- Bendsák Kálmán, Veress István (összeáll.): A Miskolci Sütőipari Vállalat 40 éves története, 1949-1989. Miskolc, 1989 K
- Boros Árpád: A diósgyőri acélgyártás és energiaellátás története : 1770-2006. Miskolc, 2007 K
- Dobrossy István, Sziklavári János (szerk.): A diósgyőri acélgyártás története a folytacélgyártás bevezetésétől napjainkig. Miskolc, 2004 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 2. köt. Miskolc, 1995 K
- Dobrossy István (szerk.): Tanulmányok a Diósgyőri Gépgyár történetéhez. Miskolc, 2009 K
- Egyed Jenő, Szemes István (összeáll.): A 100 éves Diósgyőr – Vasgyári folytacélgyártás története (1879-1979). Miskolc, 1979 K
- Veres László, Viga Gyula (szerk.): Kézművesipar Északkelet-Magyarországon. Miskolc, 2006 K

Irodalmi emlékhelyek

- Csorba Zoltán: Miskolc irodalmi, képzőművészeti és tudományos emlékei. Miskolc, 1975 A, K
- Kluger Lászlóné: Irodalmi emlékhelyek Borsodban. Miskolc, 1969 A, K
- **Papné Veres Ildikó: Régióink élete 1867-től napjainkig. Miskolc, 2002 K**
- Porkoláb Tibor: Irodalmi emlékhelyek Abaújban, Borsodban, Gömörben és Zemplénben. Miskolc, 1997 A, K

Iskolatörténet

- Balázs József: Egyházak és iskolák Diósgyőrben. Miskolc, 1998 K
- Balogh Sándor: A Vasgyári Fiúiskola története. Miskolc, 2005 K
- Bartha István (szerk.): A miskolci Kilián György Gimnázium jubileumi évkönyve, 1950-1975. Miskolc, 1975 K
- Deák Gábor: Miskolc iskolaügyének gyökerei, fejlődése 1945-ig. In: Miskolc a millicentenárius évében. 2. köt. Miskolc, 1997 K
- Deák Gábor (szerk.): A miskolci "Berzeviczy Gergely" Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola centenárius jubileumi emlékkönyve. Miskolc, 1986 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1. köt. Miskolc, 2006 K
- Dutkó Lajosné, Bubnó Lászlóné (szerk.): Örök változásban : Az 50 éves Gábor Áron Szakközépiskola évkönyve. Miskolc, 2000 K
- Érsekcsanádi István, Ambrózy Béla (szerk.): A Kandó Kálmán Híradástechnikai és Műszeripari Szakközépiskola jubileumi évkönyve 1966-1991. Miskolc, 1991 K
- Fábrián József (szerk.): Képes iskolatörténet. Miskolc, 2003 K
- Fábrián József (szerk.): Múltunk, életünk : A miskolci Kilián György Gimnázium emlékkönyve. Miskolc, 1997 K
- Pápay Sándor (szerk.): A miskolci Földes Ferenc Gimnázium 425 éve, 1560-1985. Miskolc, 1985 K

Jelképek

- Csanálossi Béla (szerk.): A mi városunk, Miskolc. Miskolc, 1999 A, K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István, Tóth Péter: Miskolc részönkormányzatai és címereik. Miskolc, 2010 A, K
- **Dobrossy István: Miskolc, az önálló törvényhatósági joggal felruházott város : 1909-2009. Miskolc, 2009 K**

Katasztrófák

- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1. köt. Miskolc, 1994. K
- Dobrossy István, Veres László: Miskolci árvíz : 1878-1978. Miskolc, 1978 K
- Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium (1300-1960). Miskolc, 2002 A, K

- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K

Közlekedés

- Berta József, Kertész István: 100 éves Miskolc város tömegközlekedése. Miskolc, 1997 K
- Kovács Ernő: Az Aköv-től a Volánig : Fejezetek a Borsod-Volán történetéből. Miskolc, 1986 K
- Kublik Ferenc (szerk.): 50 éves a Borsod Volán. Miskolc, 1999 K
- Meszléri Zoltán (szerk.): 75 éves a miskolci tömegközlekedés. Miskolc, 1972 K
- Seresné Szegőfi Anna: Adalékok Miskolc város közlekedésének történetéhez. Miskolc, 1988 K
- Seresné Szegőfi Anna: A városi közlekedés évszázados története. In: Miskolc a millicentenárium évében. 2. köt. Miskolc, 1997 K
- Tusnádi Csaba Károly: Magyarországi kisvasutak. Budapest, 1997 A
- Zsadányi Guido: Miskolc és környéke közlekedésének fejlődése. Miskolc, 1964 K

Legendák

- Csorba Piroska, Fedor Vilmos: Miskolci legendák. Bp., 2009 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 2. köt. Miskolc, 1995 K
- Dobrossy István, Gyarmati Béla, Mikita Gábor: Legendák, anekdoták a miskolci színháztörténetéből. Miskolc, 2007 K
- Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium (1300-1960). Miskolc, 2002 A, K
- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O

Lillafüred

- Dallos Attila: Miskolc. Bp., 1982 A, K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 7. köt. Miskolc, 2000 K
- **Dobrossy István: A Palotaszálló és Lillafüred 75 éve. Miskolc, 2006.** A, K
- **Járasi Lőrinc: Lillafüred nyaralótelep és Palotaszálló. Miskolc, 2001.** A, K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O
- **Kurta Mihály, Marosi Ágnes, Tóth Arnold: Barangolások a Peleházban : iskolai és családi foglalkoztató füzet a Dicsőség nincsen, csak kötelesség című állandó kiállításához : Herman Ottó Emlékház, Lillafüred. Miskolc, 2010** A
- Szabó Béla, H.: Herman Ottó és Lillafüred. Miskolc, 1975 A, K
- **Székely Kinga, Ferenci Gergely: Anna-barlang. Eger, 2004** A, K
- **Székely Kinga, Ferenci Gergely: Szent István-barlang. Eger, 2004** A, K

Médiatörténet

- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Zimonyi Zoltán: Irodalmi lapok, lapkísérletek Miskolcon, 1880-1956 : Miskolci társalgó, Hölgvilág, Legyező, Miskolci szemle, Termés, Új utakon, Kohó (Széphalom). Miskolc, 1987 K

Miskolci Egyetem

- Bárány Lászlóné (szerk.): Magyar nagylexikon. 13. köt. Bp., 2001 A, K
- Dallos Attila: Miskolc. Bp., 1982 A, K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 6. köt. Miskolc, 1999 K
- Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium (1300-1960). Miskolc, 2002 A, K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O
- Tóth Pál: Adalékok Miskolc egyetemi várossá válásának történetéhez. Miskolc, 1971 K

Miskolci Nemzeti Színház

- Bárány Lászlóné (szerk.): Magyar nagylexikon. 13. köt. Bp., 2001 A, K
- Csanálossi Béla (szerk.): A mi városunk, Miskolc. Miskolc, 1999 A, K
- Csanálossi Béla: Miskolc – várostörténeti kalauz. Miskolc, 2003. A, K
- **Dobrossy István – Gyarmati Béla (szerk.): Legendák, anekdoták, emlékek : A miskolci színház történetéből. Miskolc, 2007 K**
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 5/2. köt. : 1918-tól 1949-ig. Miskolc, 2007 K
- Gyarmati Béla (szerk.): A Miskolci Nemzeti Színház bemutatói 1972/73-tól 1997/98-ig : A Miskolci Nemzeti Színház fennállásának 175. esztendejében. Miskolc, 1998 K
- Katona Ferenc (szerk.): Miskolci Nemzeti Színház 1823-1973. Bp., 1973 A, K
- Koncz Boglárka (szerk.): Miskolci Nemzeti Színház. Miskolc, 1991 A, K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 201 O
- Szendrei János: Miskolcz város története és egyetemes helyirata. 5. köt. : 1800-1910. Miskolc, 1911 K

Miskolctapolca

- Bárány Lászlóné (szerk.): Magyar nagylexikon. 13. köt. Bp., 2001 A, K
- Dallos Attila: Miskolc. Bp., 1982 A, K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 7. köt. Miskolc, 2000 K

- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 1. köt. : A kezdetektől 1526-ig. Miskolc, 1996 K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- Kővári Mari: Bibi utazásai : Kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O
- Tóth Lajos, B.: Miskolc-Tapolca. Bp., 1978 A, K

Múzeumok, kiállítóhelyek

- Berecz József: Borsod megye és Miskolc múzeumügye a helyi sajtó tükrében 1892-1949. Miskolc, 1999 K
- Dobrik István (szerk.): Miskolci Galéria. Miskolc, 2011 K
- Dobrossy István: Miskolc, Herman Ottó Múzeum. 1. köt. Budapest, 1991 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 6. köt. Miskolc, 1999 K
- Fügedi Márta, Vida Gabriella: Miskolc, Herman Ottó Múzeum. 2. köt. Budapest, 1991 A, K
- Kárpáti László: Miskolc : Magyar Orthodox Egyházi Múzeum. Budapest, 1996 A, K
- **Kurta Mihály, Marosi Ágnes, Tóth Arnold: Barangolások a Peleházban : iskolai és családi foglalkoztató füzet a Dicsőség nincsen, csak kötelesség című állandó kiállításához : Herman Ottó Emlékház, Lillafüred. Miskolc, 2010.** A
- **Pirint Andrea (szerk.): A Herman Ottó Múzeum Képtára, Miskolc, 2004** K
- Szabadfalvi József: Írások Herman Ottóról és a Herman Ottó Múzeumról. Miskolc, 1987 K
- **Szakáll Sándor, Szabó Tímea, Fehér Béla: A Herman Ottó Múzeum ásványtára: 1980-2000. Miskolc, 2000** A, K
- Szendi Attila (szerk.): A Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum története : 275 éves intézmény, 60 éve Miskolcon, 40 éve új épületben. Miskolc, 2010 K
- **Szolyák Péter, Honti Szabolcs (szerk.): Évmilliók emlékezete: A bükkábrányi mocsárciprusok világa: Pannon-tenger Múzeum. Miskolc, 2011** A, K
- **Veres László, Viga Gyula: A Herman Ottó Múzeum mükincsei. Miskolc, 1999** K

Népkert

- Dobos Sára: A Népkert. Miskolc, 1986 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 8. köt. Miskolc, 2001 K
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K

Őskori leletek

- Csanálossi Béla (szerk.): A mi városunk, Miskolc. Miskolc, 1999 A, K
- **Dobrossy István (főszerk.) Emberelődök nyomában : Az őskor emlékei Északkelet-Magyarországon. Miskolc, 2001** K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 1. köt. : A kezdetektől 1526-ig. Miskolc, 1996 K

Sporttörténet

- Csorba László (szerk.): A miskolci sportrepülés története : kronológia, 1911-1950. Miskolc, 2001 K
- Csorba László (szerk.): A miskolci sportrepülés, ejtőernyőzés és modellezés története. 2. köt. : kronológia, 1950-1975. Miskolc, 2006 K
- Csorba Zoltán: Miskolci szeniorok : 1980-2008. Miskolc, 2008 K
- Fuhrmann Géza (összeáll.): 10 éves a Miskolc Városi Sportiskola : 1998-2008. Miskolc, 2008 A, K
- Hajdu Imre: Jegenyék a Kubikban. Miskolc, 2011 K
- Pál István: Amiről a Kubik mesél : 75 éves a Miskolci Vasutas Sport Club. Miskolc, 1986 K
- Soós Ferenc, Fenyvesi Lászlóné, Novotny István (összeáll.): Természetjárás a Miskolci Egyetemen : '80-as és '90-es évek. Miskolc, 2000 K
- Üveges Tamás: "Vasapucsban szép az élet...", avagy Fejezetek a miskolci salakmotorozás történetéből. Miskolc, 2006 K
- Varga Lajos: Diósgyőri futballtörténet : A Diósgyőri VTK-tól a Diósgyőri FC-ig : 1910-1996. Miskolc, 1996 A, K
- Varga Lajos: A Miskolci Vasutas Sport Club története, 1911-2004. Miskolc, 2004 K
- Varga Lajos: Öt éve az élvonalban : DKSK történet. Miskolc, 1996 K

Temetők, védett sírok

- Dobrossy István: Az avasi református (műemlékké nyilvánított) temető története. In: A Herman Ottó Múzeum évkönyve, 42. Miskolc, 2003 K
- **Dobrossy István: Miskolc védett síremlékei. Miskolc, 2010** A, K
- Dobrossy István: A miskolci orthodox templom és sírkertje. Miskolc, 2001 K
- Dobrossy István (szerk.): Református templom és temető a miskolci Avason. Miskolc, 2003 K
- Üveges Tamás: Az "alvóváros" - a miskolci temetők. In: Miskolci keresztény közéleti almanach. Miskolc, 2002 K

Templomok, felekezetek

- Balogh Judit, Dobrossy István (szerk.): Fából és deszkából : A miskolci Deszkatemplom. Miskolc, 1999 K
- Boleszka László: A Szentháromság ortodox templomról. In: Miskolci keresztény közéleti almanach. Miskolc, 2004 K
- Dercsényi Balázs, Marosi Ernő: Templomok Magyarországon. Budapest, 2002 A, K
- Dobrossy István, Somorjai Lehel: Az igazi Miskolc. Miskolc, 2005 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1. köt. Miskolc, 2006 K
- Dobrossy István (szerk.): A miskolci orthodox templom és sírkertje. Miskolc, 2001 K
- Dobrossy István (szerk.): Református templom és temető a miskolci Avason. Miskolc, 2003 K
- Hideg Ágnes: 70 éves a Diósgyőr-vasgyári evangélikus templom. Miskolc, 2008 K
- **Imrényi Tibor (szerk.): Magyarság és ortodoxia: ezer esztendő. Bp.-Miskolc, 2002** K

- Kordos László, Pikó Mózes: A miskolci ortodox templom. Miskolc, 1975 K
- Novotny Gyula: Az Avasi templom. Miskolc, 1982 A, K
- **Szabó Tünde Judit: A miskolci zsidóság története és demográfiája. Miskolc, 2011 K**
- Szebik Imre, Várhegyi Miklós: A miskolci evangélikus egyházközség története 1783-1983. Miskolc, 1983 K

Történelmi emlékhelyek

- Bessenyei József: Diósgyőr vára és uradalma a 16. században : források. Miskolc, 1997 K
- Czeglédy Ilona: Diósgyőr, királyi vár. Bp., 1995 A, K
- Czeglédy Ilona, Lovász Emese: Élet a diósgyőri várban. Miskolc, 2000 A, K
- Dobrossy István (szerk.): A pálosok építészeti és művelődéstörténeti emlékei Borsodban. Miskolc, 2000 K
- Lovász Emese: Diósgyőr és a majládi pálos kolostor 700 éves története. Miskolc, 2004 K
- Szendrei János: A diósgyőri vár története. Bp., 1994 A, K
- Veresegyházi Béla: Történelmi emlékhelyek A-Z-ig. Bp., 2002 A, K

Utcák, terek, szobrok

- Bárány Lászlóné (szerk.): Magyar nagylexikon. 13. köt. Bp., 2001 A, K
- **Csorba Piroska: Legszebb séták Miskolcon. Miskolc, 2007 A, K**
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1. köt. Miskolc, 1994 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1/1. köt. Miskolc, 2006 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 8. köt. Miskolc, 2001 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 9. köt. Miskolc, 2002 K
- Dobrossy István: Miskolc története. 5/1. köt. : 1918-tól 1949-ig. Miskolc, 2007 K
- **Hideg Ágnes: A Szinva hídjai : Képes bibliográfia a miskolci Szinva patak hídjairól. Miskolc, 2009 A, K**
- Körtvélyesi Erzsébet (szerk.): Vendégváró : Látnivalók Miskolcon. Miskolc, 2000 A, K
- **Makáné Losonczy Magdolna (szerk.): Miskolc nevezetességei. Miskolc, 2004 A, K**

Védett természeti értékek

- Barati Sándor (szerk.): "Természetesen zöld" : Helyi jelentőségű védett természeti értékek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Miskolc, 2010 A, K
- Filip Gabriella: Miskolc és a Bükk. Miskolc, 2010 A, K
- Gyulai Iván: Védett természeti értékek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Miskolc, 1984 A, K
- Hazslinszky Tamás: Lillafüred, Anna- és István-barlang. Budapest, 1981 A, K
- **Demeter Zoltán, Hudák Katalin, Papp László (szerk.): Miskolc város helyi jelentőségű védett természeti értékei. Miskolc, 2006. A, K**
- Sándor András (szerk.): Bükki Nemzeti Park : Kilátás a kövekről. Bp., 1983 A, K
- Tardy János (szerk.): Magyarországi települések védett természeti értékei. Budapest, 1996 A, K

Vendéglátás, kereskedelem

- Dallos Attila: Miskolc. Bp., 1982 A, K
- Dobrossy István: A Kereskedelmi és Iparkamara Miskolcon, 1880-1997. Miskolc, 1997 K
- Dobrossy István, Fazekas Csaba (szerk.): Miskolc : segédkönyv a város megismeréséhez általános és középiskolák részére. Miskolc, 2002 A, K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1. köt. Miskolc, 1994 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 1/1. köt. Miskolc, 2006 K
- Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben. 7. köt. Miskolc, 2000 K
- Dobrossy István (szerk.): Miskolc története. 2. köt. : 1526-tól 1702-ig. Miskolc, 1998 K
- Dobrossy István: A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara 125 éve. Miskolc, 2004 K
- Dobrossy István: A miskolci vendégfogadók és a vendéglátás története : 1745-1945. Miskolc, 1985 K
- Dobrossy István: Piac, vásár, sokadalom Miskolcon : A Búza téri Vásárcsarnok története. Miskolc, 2002 K
- Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium (1300-1960). Miskolc, 2002 A, K
- Komáromy József: Adatok Miskolc XVII-XVIII. századi kereskedelmi viszonyaihoz. In: A Herman Ottó Múzeum évkönyve, 7. Miskolc, 1968 K
- Kővári Mari: Bibi utazásai: kirándulás jelenben és múltban. Bp., 2010 O
- **Makánné Losonczy Magdolna (szerk.): Miskolc nevezetességei. Miskolc, 2004 A, K**

O – Óvoda

A – Alapfok

K – Középfok

Az anyag összeállításában közreműködtek:

Baán András	Igazgató, Miskolci Galéria
Benedek Piroska	Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Galambos Gábor	Miskolci Városszépítő Egyesület
Gecse Ildikó	Huntéka csoport
Kákóczki András	Osztályvezető, Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Kiss Gábor	Alpolgármester, Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Klemmné Lőrincz Ildikó	Szakmai vezető, Városi Pedagógiai Intézet
Koczurné Bencs Ilona	Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Lencsés Ágnes	II. Rákóczi Ferenc Általános és Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Iskola
Nagy Attila	Huntéka csoport
Nébliné Babik Katalin	Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Nemesi Ilona	Eszterlánc Néphagyományőrző Óvoda, Selyemréti Úti Tagóvoda
Novák Ilona	Herman Ottó Múzeum
Pálosné Mocsári Gizella	Bársony-Hunyadi Általános Iskola, Hunyadi Mátyás Tagiskola
Papp Zsolt	Főosztályvezető, Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Rubiné Merényi Ildikó	Városi Pedagógiai Intézet
Somorjai Lehel	Igazgató, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár
Tircsné dr. Propper Valéria	Könyvtárigazgató, Miskolci Városi Könyvtár és Információs Központ
Tóth Katalin	Huntéka csoport vezetője
Tóth Magdolna	Miskolci Városi Könyvtár és Információs Központ
Varga Gábor	Lévay József Könyvtár vezetője
Végsőné Irha Melinda	Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal